Bat. Gen.
VI
435

282

VOORSCHRIFT VOOR DEN DIENST BIJ DEN TREIN

151 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VI 435.

VOORSCHRIFT

VOOR DEN

DIENST BIJ DEN TREIN.

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ
1913.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 1-07-2010
Nomor Induk : 1333/PM-Nov/2010
BIB - ID : 8687760
ITEM - ID : 21218819
Asal : Museum Pusat

INHOUD.

		BLADZ.
I.	Bevelvoering	1
II.	Indeeling en samenstelling van de treinen en inrichting van den etappedienst	7
III.	Marschen	23
IV.	Legering	58
V.	Verpleging	76
VI.	Geneeskundige dienst	84
VII.	Voorloopige behandeling van kleinere gebreken en meest voorkomende ziekten bij paarden	86
	Aanhangsel	101

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Dit voorschrift dient voor het Treinkader ter vervanging van het „Velddienstvoorschrift".

Woordelijke kennis van den inhoud mag niet worden gevorderd.

I. BEVELVOERING.

ALGEMEEN.

1. (1) Elk bevelvoerende moet, zonder schroom voor verantwoordelijkheid, in alle toestanden met alle krachten er naar streven de hem opgedragen taak goed te vervullen, ook zonder daartoe bevelen op ondergeschikte punten af te wachten; **steeds moet hij in het oog houden, dat in de eerste plaats een vastberaden optreden wordt vereischt en dat niet handelen — ook bij het uitblijven van bevelen — beslist af te keuren en verkeerder is dan eene minder juiste keuze der middelen, om het doel te bereiken.**

(2) Vindt hij den toestand ter plaatse anders dan door den lastgever werd ondersteld, dan is hij verplicht zelfstandig de door hem noodig geachte maatregelen te nemen en den lastgever daarmede in kennis te stellen.

(3) Een bevel ontvangende, hetwelk de uitvoering van een reeds ontvangen bevel zou beletten of belemmeren, is hij verplicht den nieuwen lastgever met de hem reeds verstrekte opdracht in kennis te stellen; wenscht deze zijn bevel te handhaven, dan zal hij het schriftelijk moeten verstrekken, onder aanteekening dat de betrokkene hem met zijn eerste opdracht in kennis heeft gesteld.

2. Elk bevelvoerende is verplicht zich bij voortduring op de hoogte te houden van al hetgeen in zijne omgeving gebeurt en op zijne handelingen van in-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

vloed kan zijn; hij moet met eigen oogen trachten te zien, daarbij zorgende, dat de plaats, waar hij zich ophoudt, te allen tijde bekend is.

3. Is aan een militair of aan eene afdeeling eene taak opgedragen, bij welker uitvoering een dekkingsdetachement noodig is, dan is de commandant van de dekking, ook al is hij hooger of ouder in rang, verplicht de wijze van optreden van het detachement te regelen in overeenstemming met de **aanwijzingen** van hem, die de opdracht ontving.

4. De plaatsen, waar de hoogere bevelvoerenden zich ophouden, worden overdag aangegeven door vlaggen, 's nachts door lantaarns van dezelfde kleur of kleuren als de vlaggen (zie bijlage I).

5. Het onderhouden van het verband met de eigen troepenafdeelingen behoort tot de eerste plichten van elk bevelvoerende.

6. Een **bevel** bevat **duidelijk, beknopt, beslist** en **volledig** al datgene, — maar ook niet meer — wat de onderhebbenden moeten weten tot behoorlijke uitvoering van hetgeen van hen wordt verlangd.

7. (1) Wanneer de beschikbare tijd zulks toelaat, zullen gewichtige bevelen **schriftelijk** worden verstrekt; ter voorkoming van tijdverlies kunnen zij worden **gedicteerd.**

(2) Ten einde misstellingen in de opgaven betreffende tijd, plaats en sterkte te voorkomen, zullen gedicteerde bevelen nog eens door den ontvanger worden voorgelezen, vóórdat deze wordt afgedankt.

(3) Het verdient aanbeveling, om in bijzondere gevallen **mondeling** gegeven bevelen in een zoo spoedig mogelijk te doen volgen **schriftelijk** bevel op te nemen.

(4) Schriftelijke bevelen moeten zelfs bij zwak licht te lezen zijn.

8. (1) In bevelen moeten algemeene bewoordingen als veel, weinig, ver, zooeven, straks, enz., worden vermeden; de ligging van plaatsen enz. wordt naar de hemelstreken aangegeven.

(2) De duidelijkheid wordt bevorderd door eene geleidelijke behandeling en puntsgewijze indeeling van de te vermelden zaken: wat logisch bij elkander behoort, moet onder eenzelfde punt voorkomen.

(3) Met eene bijzondere opdracht belaste colonnes of troepenafdeelingen worden doelmatig aangeduid door den naam van den commandant; wegen door twee plaatsnamen in verband met de richting, waarin zij ter sprake komen; uitgangswegen van bewoonde oorden, bosschen, enz. door aanduiding van de plaats, waarheen de weg voert.

(4) Datum en tijd kunnen worden opgegeven in cijfers, als: 2-12-'01 (een nacht als 2/3-12-'01), 9.50, het laatste met bijvoeging van v.m. voor de uren van het etmaal tusschen middernacht en middag, en van n.m. voor die tusschen den middag en middernacht; bij 12 uur wordt altijd voluit „'s nachts" of „'s middags" gevoegd.

(5) Elke afkorting voor de aanduiding van staven, troepen en diensten, welke niet aan de duidelijkheid schaadt, is toegelaten.

(6) Bijaldien namen van plaatsen, enz. worden

PERPUSTAKAAN NASIONAL

genoemd, zullen deze nauwkeurig moeten overeenkomen met die op de kaart, terwijl als daaromtrent twijfel kan bestaan, vermelding van letter en nummer, schaal en jaar van uitgifte van de kaart noodig zal zijn.

(7) Wanneer de naam (hoogtecijfer) meermalen op de kaart voorkomt, moet hij door omschrijving worden aangeduid (1).

(8) Het gebruik van de militaire kaart (2) verdient steeds aanbeveling.

9. (1) In berichten moet helder uitkomen, wat men persoonlijk met oog of oor heeft waargenomen, wat door anderen is gemeld, of wat enkel op vermoedens berust; in de laatste gevallen wordt tevens de bron vermeld, waaruit het bericht afkomstig is, of de grond, waarop het vermoeden berust, benevens in hoever de berichtgever waarde er aan hecht.

(2) Steeds behoort te worden vermeld, wat de berichtgever voornemens is te doen.

(3) Bij alle troependeelen moeten een aantal berichtkaarten (bijlage II) aanwezig zijn ter verstrekking aan officieren en kader voor berichten van geringen omvang.

(4) Zoo noodig wordt aan den overbrenger van een bevel of bericht een door den ontvanger onderteekend reçu ter hand gesteld, waarop plaats, datum en tijdstip van ontvangst worden vermeld.

---

(1) Op de nieuwere kaarten zijn dergelijke namen veelal reeds door cijfers van elkander onderscheiden.

(2) Voor Java 1 : 50000; voor Sumatra's Westkust 1 : 40000.

(5) **Van elk bericht wordt door den berichtafzender afschrift gehouden.**

(6) Alle aan eenzelfden persoon te verzenden berichten worden dagelijks door den afzender doorloopend genummerd.

(7) Is een bericht ook aan anderen verzonden, dan moet zulks daarin worden vermeld.

10. Als regel zendt elke onderafdeeling hare berichten aan den commandant van het troependeel, door hetwelk zij is uitgezonden; in dringende gevallen bovendien rechtstreeks aan hoogere bevelvoerenden en aan de troepen, die onmiddellijk door den vijand worden bedreigd dan wel van het bericht of rapport partij kunnen trekken.

11. **Elk ontvangen bericht wordt bewaard; het tijdstip van ontvangst wordt er op aangeteekend.**

HET OVERBRENGEN VAN BEVELEN.

12. Het overbrengen van bevelen enz. geschiedt door ordonnansen of door gebruikmaking van telegraaf, telefoon of optische seingemeenschap.

13. (1) De afzender zal den ordonnans den te volgen weg op de kaart aanwijzen en hem mededeelen, of, en zoo ja waar (binnen welk tijdsverloop) de afzender hem terugverwacht, dan wel — en dit zal regel zijn — bij wien of waar hij zich na het volbrengen van zijne taak moet vervoegen.

(2) De overbrenger bergt een schriftelijk bevel enz. zoodanig op (niet in hoofddeksel of zadeltasch), dat hij het snel kan vernietigen, indien hij gevaar

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

loopt gevangen te worden genomen; het verdient daarom meestal aanbeveling hem den inhoud mede te deelen.

(3) Mondelinge bevelen worden door den ordonnans vóór zijn vertrek — ook zonder dat hem zulks wordt bevolen — woord voor woord herhaald; hetzelfde geschiedt bij terugkomst.

(4) Van belang is het, wanneer de ordonnans den ontvanger van het bevel de gevraagde inlichtingen, op dat bevel betrekking hebbende, kan verschaffen.

(5) **Van plaats, datum, uur en minuut van vertrek en van den naam van den ordonnans wordt aanteekening gehouden.**

14. (1) De snelheid, waarmede een bevel enz. moet worden overgebracht, wordt den ordonnans uitdrukkelijk bevolen en op het couvert door kruisjes aangegeven.

(2) Staat achter het woord „tempo" één kruisje (X), dan beteekent zulks, dat het overbrengen **geen spoed** vereischt (afwisselend gelijke duur van stap en draf); twee kruisjes (XX) beteekent **spoed** (draf, over lange afstanden afgewisseld met stap en galop, en drie kruisjes (XXX) **grooten spoed** (zoo snel mogelijk in verband met de krachten van het paard, waarbij over korte afstanden — minder dan 3 K.M. — galop, op slechte weggedeelten draf en over langere afstanden draf en galop wordt gereden); naarmate de afstand tot het doel korter is, kan meer van de paarden worden gevergd.

(3) **Vóór alles is het van belang, dat het bevel zijne bestemming bereikt.**

15. (1) Ordonnansen behoeven bij het voorbijgaan van meerderen den gang niet te vertragen, noch den militairen groet te brengen; zij houden bij aankomst het bericht in de hoogte en roepen luid het adres; zij kunnen ook aan meerderen verzoeken hen terecht te helpen.

(2) **Een ieder, die daartoe in staat is, is verplicht een ordonnans in te lichten.**

16. Wordt een ordonnans verhinderd zijn weg te vervolgen, dan is hij, en een ieder, die daartoe in staat is, verplicht voor de doorzending van het bevel te zorgen; hiervan wordt op het couvert melding gemaakt.

17. Kan door eenige oorzaak een bericht, op welke wijze ook verzonden, zijne bestemming niet bereiken, dan wordt dit onmiddellijk aan den afzender gemeld.

II. INDEELING EN SAMENSTELLING VAN DE TREINEN EN INRICHTING VAN DEN ETAPPEDIENST. (1)

Indeeling en samenstelling van de treinen.

18. (1) Voor zoover de opleiding (africhting) en de oefening van het personeel (de dieren) zulks toelaten, kan de Trein in vredestijd worden gebezigd

(1) Waar in dit hoofdstuk de bldz. in 2 kolommen is verdeeld, geldt de eerste voor het optreden tegen een gelijkbewapenden tegenstander, de tweede voor het optreden tegen een inlandschen vijand.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

voor het vervoer van 's Lands goederen w.o. ook die van Civiele departementen, voor zoover de transportmiddelen niet voor vervoer van militaire goederen noodig zijn.

(2) Bij meerdaagsche oefeningen en manoeuvres kan van den Trein gebruik worden gemaakt voor den opvoer van vivres, bagage, munitiën enz.

(3) In de gevallen, bedoeld in de vorige alinea, zal het treinpersoneel tevens voorzooveel noodig en mogelijk worden geoefend overeenkomstig hun optreden in het nader aan te geven oorlogsverband.

19. Het personeel, het materieel en de dieren van den trein vormen de kern van het in oorlogstijd te formeeren treinwezen.

19. Bij expeditiën tegen een inlandschen vijand zullen, wanneer de terreingesteldheid het gebruik daarvan toelaat, aan de expeditionnaire troepenmacht personeel, materieel en dieren van den trein worden toegevoegd, terwijl voorts naar omstandigheden dwangarbeiders daarbij worden ingedeeld of karren, draagpaarden, vaartuigen of koelies worden ingehuurd.

20. De bij de troepen behoorende treinen worden verdeeld in: **troepentrein** en **algemeenen trein**; de troepentrein wordt onderverdeeld in: **gevechtstrein** en **bagagetrein**.

21. (1) Tot den **gevechtstrein** behooren de manschappen, dieren en voertuigen, die de troepen op het gevechtsveld volgen.

(2) De **gevechtstrein** bestaat uit:

A. Bij de infanterie.

bij den staf eener brigade:

de handpaarden van den commandant en van de officieren van zijn staf — voor zoover deze op het gevechtsveld volgen.

bij elk bataljon:

de munitie, welke bestaat uit:

112 blikken elk inhoudende 500 patronen; vervoerd door 30 draagpaarden.

een kreebrug (1) en de seinmiddelen.

den staf der geneeskundige sectie, bestaande uit:

2 officieren van gezondheid,
1 ziekenverpleger en
4 voertuigen (2);
de paarden.

bij elk bataljon:

het door den expeditiecommandant vast te stellen deel der munitieuitrusting;

een kreebrug (1) (4 dragers);

een geneeskundige sectie, waarvan bij elke compagnie een verbandgroep;

verder die deelen van het geniepark, welke gedurende den marsch noodig kunnen zijn (opvouwbare booten, gereedgemaakte ladingen, enz.); ook een deel der reserveuitrusting der genietroepen kan tijdelijk bij den gevechtstrein worden ingedeeld.

---

(1) Bestaat uit 2 dekken, elk 6 M. lang.

(2) Elk bespannen met 2 paarden. Twee voertuigen voor zieken (in elk kunnen liggende 1 en zittende 2 à 3 lijders worden vervoerd), een voor genees- en verbandmiddelen en ververschingen en een beladen met, hetzij 4 draagtuigen en 8 draagbaren (n. l. 2 per comp.) hetzij met de wapening enz. der als ziekendragers aangewezen militairen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

bij elke compagnie:

een verbandgroep vande geneeskundige sectie, bestaande uit:

1 ziekenverpleger,

4 ziekendragers, waarvoor zoodra noodig, militairen worden aangewezen, bij voorkeur van de bataljonsmuziek.

B. Bij de cavalerie.

bij twee of meer vereenigd optredende eskadrons: (1)

de handpaarden van alle officieren,

de reservepaarden,

den chef der geneeskundige sectie,

1 paardenarts.

bij elk eskadron:

een verbandgroep van de geneeskundige sectie, bestaande uit:

1 ziekenverpleger,

2 ziekendragers, (2)

de handpaarden der officieren en de reservepaarden met hunne geleiders;

den hoefsmid en den zadelmaker, die echter bij den gevechtstrein der artillerie marcheeren.

(1) Wanneer 2 of meer eskadrons vereenigd optreden, worden de ziekenverplegers, de ziekendragers en de pakpaarden met geneeskundig materieel van de eskadrons onder den officier van gezondheid van den staf tot een geneeskundige sectie vereenigd.

(2) Worden, zoodra noodig, genomen uit de ruiters van van het eskadron.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

1 pakpaard met brancard en verbandmiddelen,

1 cavalerist, geleider van het pakpaard.

bij een zelfstandig eskadron:

de handpaarden der officieren,

de reservepaarden,

den hoefsmid en den zadelmaker,

het personeel en materieel van den geneeskundigen dienst, als bij elk eskadron.

C. Bij de bereden artillerie (1).

bij den staf eener divisie:

de handpaarden der officieren,

den staf der geneeskundige sectie, bestaande uit:

1 officier van gezondheid,

1 ziekenverpleger,

2 voertuigen (2) aan den

bij elke bergbatterij (4 stukken):

32 draagbare munitiekisten;

1 stel reserveraden;

de reservemanschappen en dieren;

de verbandgroep.

(1) Mede bestemd, om bij expeditiën of excursiën tegen een inlandschen vijand aan uitrukkende colonnes te worden toegevoegd, zijn het mobiel onbespannen geschut — kanonnen van 7 cM. A. — en de mortieren van 7 cM. A. Daar in den regel het aantal en de soort van deze vuurmonden, alsmede hunne munitieuitrusting, voor elke expeditie of excursie, waarbij zij worden ingedeeld, afzonderlijk worden vastgesteld, worden zij hier niet vermeld.

(2) Elk bespannen met 1 paard. Een voertuig dient tot ziekenvervoer en 1 tot vervoer van genees- en verbandmiddelen en ververschingen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

staart van den gevechtstrein der achterste batterij.

bij elke veldbatterij:

8 caissons,
de reservemanschappen en -paarden;
een verbandgroep van de geneeskundige sectie, bestaande uit:
1 ziekenverpleger,
2 ziekendragers,
1 tandoe.

bij elke bergbatterij:

48 (32) draagbare munitiekisten bij batterijen van 6 (4) stukken, 1 observatieladder (alleen bij een batterij van 6 stukken) 1 reserve-affuit,
de reservemanschappen en -dieren,
een verbandgroep van de geneeskundige sectie bestaande uit:
1 ziekenverpleger,
2 ziekendragers,
1 tandoe.

bij elke veldbatterij (4 stukken):

4 caissons;
de reservemanschappen en -paarden;
de verbandgroep.

Een batterij marcheert in den regel met slechts een deel van hare munitieuitrusting (naar het doel van den marsch te bepalen); het overig gedeelte, alsmede een deel van het personeel, van de dieren en van het materieel van de batterij, wordt ingedeeld bij het artilleriepark.

Een zelfstandige sectie artillerie marcheert steeds met hare geheele munitieuitrusting.

D. Bij de genietroepen.

bij elke veldcompagnie:

de velduitrusting, verpakt in 44 kisten, 20 pakken en 8 rollen (1); worden vervoerd op 4 voertuigen (2) en 8 dragers; deze laatste vervoeren de springgelatine;
de munitie verpakt in 4 munitiekisten. (1)
een verbandgroep, bestaande uit:
2 ziekenverplegers,
8 ziekendragers,
4 tandoes.

bij elke sectie der veldcompagniën genietroepen:

de velduitrusting, verpakt in 9 kisten en 12 pakken (in hoofdzaak alle eenmansvrachten), welke wordt vervoerd door dragers;
de munitie, zijnde 1 munitiekist voor patronen eenmansvracht, bevattende 876 revolverpatronen;
de verbandgroep.

22. (1) De bagagetrein bestaat uit:

bij elk eskadron;

de manschappen te voet.
het pakpaard tot spring- en ontstekingsmiddelen met onbereden geleider,
het voertuig voor de draagbare smidse met toebehooren;

bij de cavalerie:

de manschappen te voet, en bij elk veldeskadron de draagbare smidse met toebehooren, vervoerd op driedraag- (troepen-) paarden.

voor elke bergbatterij (4 stukken):

4 stellen broko's,

(1) Eenmansvrachten; de munitiekisten bevatten elk 876 patronen.
(2) Elk met 2 paarden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

1 voertuig (1), de mrs werklieden; | bij den staf van de vereenigde eskadrons:

de gereedschapskarren, de smidskar. | voor elke veldbatterij;

4 stellen broko's, 1 draagstel, 2 kisten tot dr. smidse | voor elke bergbatterij;

voorts:

de voertuigen, bestemd voor het vervoer van kookgereedschap.

verlichtingsmiddelen, administratiekistjes, vivres en fourages, voor één dag en de bagage der officieren;

de bedienden der officieren behalve die, welke handpaarden geleiden.

(2) Voor het vervoer van kookgereedschap, [143 (2)], administratiekistjes, vivres en fourages voor één dag, officiersbagage bij de bataljons, gereedschappen en wisselstukken (1) voor den geweermaker, en bij de cavalerie reservepioniergereedschappen, spring- en ontstekingsmiddelen en draagbare smidse met toebehooren zijn benoodigd:

1 draagbare smidse en 1 stel kisten tot draagbare smidse.

voor elke veldbatterij

(4 stukken):

2 gereedschapskarren en 1 smidskar.

Voor een zelfstandige sectie artillerie wordt de samenstelling naar omstandigheden geregeld.

Als regel wordt een deel van vorengenoemd personeel en materieel in het bivak achtergelaten.

Verder behooren tot den bagagetrein:

het keuken- en c.q. het kookgereedschap, de bagage van officieren en minderen, de administratiekistjes, | met de daarvoor bestemde transportmiddelen.

de grassnijders en de bedienden.

(1) Is bespannen met 2 paarden en dient tot vervoer van reservegenees- en verbandmiddelen, ververschingen en het materieel van den veterinairen dienst te velde.

Voertuigen met 2 paarden:

voor den staf eener brigade	2
voor den staf van een bataljon	2
voor een compagnie infanterie	2
voor den staf van de vereenigde eskadrons	1
voor een eskadron cavalerie	4(2)
voor den staf van eene divisie artillerie	1
voor een batterij veldartillerie	4
voor een batterij bergartillerie	3
voor een compagnie genie-troepen	2
voor een zelfstandig peloton genietroepen	1

(1) Per bataljon in 2 kistjes en een zak; de kistjes, ter grootte van administratiekistjes, wegen bepakt elk 20 K.G. de zak 1 à 3 K.G.

(2) De draagbare smidse kan c.q. worden vervoerd op drie draag- (troepen-) paarden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

23. (1) De **algemeene trein** bestaat uit:

bij het veldleger:

den munitietrein (staf; infanterie- en artillerie-munitietrein) met verbandgroep;

de geneeskundige afdeelingen (verbandsectiën en veldhospitaal);

den verplegingstrein (staf, verplegingsafdeeling, bakkerij, veldslachterij) met verbandgroep;

den staf der geneeskundge sectie van den munitie- en den verplegingstrein en den paardenarts;

bij een zelfstandige brigade:

den munitietrein (staf, 1e en 2e munitiecolonne) met verbandgroep;

een verband-sectie;

den verplegingstrein (als boven) met verbandgroep;

den staf der geneeskundige sectie van den munitie- en den verplegingstrein;

bij een zelfstandig detachement:

den munitietrein;

een verbandsectie;

den verplegingstrein

gewoonlijk alleen uit den verplegingstrein en het geniepark; de staf, zoomede een of meer verbandgroepen van de geneeskundige sectie voor hulpwagens en trein worden hierbij ingedeeld.

de verbandgroep van den munitie- en den verplegingstrein.

In elk bijzonder geval zal worden overwogen, welk deel van het veldpark der genietroepen moet worden medegevoerd, dat dan als regel deel zal uitmaken van den algemeenen trein.

(2) Omtrent de samenstelling dezer treinafdeelingen zie bijlage III.

24. Omtrent de bij den trein te bezigen transportmiddelen zie 21 en 22 en bijlage III.

24. (1) Als transportmiddelen bij den trein worden gebezigd: bij den gevechtstrein (uitgezonderd bij de bereden artillerie, voor zooveel betreft het materieel) in den regel dragers; bij den bagage- en den algemeenen trein naar omstandigheden dragers, draagpaarden, voer- en vaartuigen.

(2) Het **maximum** draagvermogen van de verschillende soorten transportmiddelen in vlak terrein is:

een drager 20 K.G.;

een draagpaard 60 K.G.;

een kar met 1 paard op goede wegen 300 K.G.;

PERPUSTAKAAN NASIONAL

met 2 paarden 500 K.G. (1)

(3) Bij vervoer over minder goede wegen en in bergachtig terrein moeten de vrachten worden verminderd.

(4) Alle voertuigen hebben één geleider, de draagpaarden een geleider per 2 dieren, uitgezonderd bij den gevechtstrein der bataljons infanterie, waar de munitiedraagpaarden 1 geleider per 2 dieren, de overige 1 per dier hebben.

25. (1) Voor het houden van toezicht en het handhaven van de discipline bij den trein gedurende den marsch en in het bivak is uitgezocht en flink personeel noodig.

(2) Daarvoor worden ingedeeld:

a. bij den **gevechtstrein**:

van een bataljon { 1 adjudant-onderofficier en 1 gegradueerde 1 fuselier } per compagnie infanterie;

van de vereenigde eskadrons { de staffourier en van elk eskadron de opperwachtmeester;

(2) Daarvoor mag niet meer dan het volstrekt noodzakelijke personeel worden aangewezen, n.l.:

a. bij den **gevechtstrein**:

van een bataljon infanterie:

bij de munitie { 1 amb. (inl.) sergt. of 1 europ. korpl. en hoogstens 4 ongegradueerden;

van een compagnie infanterie:

bij de munitie { 1 amb. (inl.) korpl. of 1 eur. fuselier.

(1) Worden voor de troepentreinen voertuigen gebezigd, dan verdient het aanbeveling ze niet zwaarder te belasten dan respectievelijk met 150 en 400 K.G.

van een zelfstandig eskadron:

de opperwachtmeester;

van een compagnie genietroepen { 1 gegradueerde en 4 minderen.

b. bij den **bagagetrein**;

van eene brigade, een bereden officier of adjudant-onderofficier, aan wien voor ordonnansendienst een wielrijder wordt toegevoegd.

van een bataljon { 1 gegradueerde en 1 fuselier per compagnie

van een zelfstandig eskadron:

de fourier;

van een compagnie genietroepen:

2 minderen;

c. bij den **algemeenen trein** het volgens bijlage III daarbij ingedeelde personeel.

van een eskadron cavalerie:

de opperwachtmeester;

van de artillerie:

per batterij het reglementair daarvoor aangewezen personeel;

van een compagnie genietroepen:

1 onderofficier of korporaal, en 4 ongegradueerden.

b. bij den **bagagetrein**:

per bateljon infanterie:

4 fouriers;

8 fuseliers; alleen indien gezamelijk menage wordt gevoerd;

van de cavalerie:

de fourier;

per batterij artillerie:

het reglementair daarvoor aangewezen personeel;

per compagnie genietroepen:

1 korporaal of soldaat.

c. bij den **algemeenen trein** ingeval deze bestaat uit:

Dragers:

1 mandoer op 25 dragers,

1 ongegradueerde op 50 dragers,

1 amb. (inl.) sergeant of 1 europ. korporaal { op 100 dragers

PERPUSTAKAAN NASIONAL

1 eur. onderofficier op 250 dragers.

Draagpaarden:

1 ongegradueerde op 25 paarden.

1 amb. (inl.) sergeant of 1 europ. korporaal | op 50 paarden,

1 europ. onderofficier op 100 paarden.

Karren:

1 amb. (inl.) sergeant of 1 europ. korporaal | op 25 karren,

1 eur. onderofficier op 50 karren.

(3) Bestaat de algemeene trein uit vaartuigen, dan is het benoodigd toezicht houdend personeel afhankelijk van het aantal en de grootte der vaartuigen; minstens zal zich evenwel op elk vaartuig één militair bevinden.

26. Het toezicht en beheer over de transportmiddelen (voor zoover deze geen integreerend deel uitmaken van de verschillende korpsen, zooals die voor den gevechtstrein) en over het daarbij ingedeeld opzicht voerend personeel berust bij den treincommandant; hem kan, behalve het militair personeel vermeld in 25, administratief kader worden toegevoegd.

27. De commandanten der troepenafdeelingen, waaraan een troepentrein is toegevoegd, geven van alle mutatiën en van alle straffen aan dragers opgelegd schriftelijk kennis aan den treincommandant (26); de dragers worden bij de troepen in voeding opgenomen volgens aanwijzing van den troepencommandant.

INRICHTING VAN DEN ETAPPEDIENST.

28 (1) Voor zoover de toevoer van het benoodigde voor het leger te velde en de afvoer van zieken, gewonden, onbekwaam materieel enz. niet door den spoorwegdienst in verbinding met de treinen bovengenoemd kan geschieden, geschiedt zulks door de zorg van den etappedienst.

(2) De etappedienst geschiedt langs bepaalde daarvoor door den Commandant van het Leger aan te wijzen land- of waterwegen.

(3) De weg, waarlangs de op- en afvoer plaats heeft wordt verdeeld in etappen, waarvan de lengte afhankelijk is van verschillende omstandigheden en

PERPUSTAKAAN NASIONAL

gemiddeld bij vervoer te land en bij goede wegen ± 22 K.M. bedraagt.

(4) Op de eindpunten der etappen worden etappeposten opgericht, die zoo eenigszins mogelijk telefonisch worden verbonden en onder etappepostcommandanten staan.

29. (1) Het vervoer langs den etappeweg heeft plaats met transporten.

Een transport onder militaire dekking heet konvooi.

(2) Voor transportmiddelen komen in de eerste plaats in aanmerking vaartuigen, zoo van waterwegen gebruik kan worden gemaakt.

(3) Moet van landwegen worden gebruik gemaakt, dan worden gebezigd:

a. automobielen;
b. twee- en vierwielige voertuigen met een, twee of meer trekdieren;
c. draagpaarden;
d. dragers (dwangarbeiders of vrije koelies);
e. in bijzondere gevallen decauville-materieel.

30. (1) Omtrent het maximum-draagvermogen der transportmiddelen voor den etappedienst zie 24(2) rechterkolom, omtrent het aantal geleiders van voertuigen en draagpaarden 24(4).

31. (1) Als algemeene regel geldt, dat voor toezicht en geleide bij transporten slechts het strikt noodige militair personeel mag worden aangewezen.

(2) Om het toezicht te vergemakkelijken worden de vervoermiddelen ingedeeld in afdeelingen, welke worden onderverdeeld in groepen.

(3) Per groep wordt 1 militair ingedeeld voor toezicht en per afdeeling 1 militair als geleider; per 2 afdeelingen 1 militair als hoofdgeleider; een en ander naar den maatstaf, aangegeven in 25(2) sub (*c*).

(4) Bij transporten van ernstvuurwerken, munitiën en andere ontplofbare stoffen worden de geleiders bij voorkeur genomen van de Artillerie of van de Genie.

(5) Bij zendingen van verplegingsbehoeften, materieel van den geneeskundigen dienst en dergelijke van eenigen omvang, kan, indien zulks bepaald noodig wordt geacht, een deskundige (eventueel met hulppersoneel) als (hoofd-) geleider worden medegegeven.

(6) De voor toezicht en geleide van transporten daarbij ingedeelde officieren — bij transporten met karren en draagpaarden ook de Europeesche onderofficieren en zoo mogelijk de andere gegradueerden — verrichten hun dienst zoo eenigszins mogelijk te paard. Hiervoor kunnen paarden worden aangeschaft of ingehuurd.

SLOTBEPALING.

32. Bij ieder transport of konvooi berust het commando bij den oudsten in rang van het daarbij ingedeelde g e l e i d e (zie ook 3).

III. MARSCHEN. (1)

ALGEMEENE BEPALINGEN.

33. (1) Het succes in den oorlog hangt voor

(1) Zie noot 1 op blz. 7.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

een groot deel af van de marschvaardigheid der troepen.

(2) Strenge marschdiscipline, zorgvuldige voetverpleging, toezicht op kleeding, uitrusting, harnachement en hoefbeslag, zorg voor den gezondheidstoestand en voor de voeding van man en paard zijn de meest werkzame middelen tot het onderhouden en opvoeren der marschvaardigheid.

(3) Het aantal achterblijvers tengevolge van voetwonden, gedrukte en kreupele paarden is een maatstaf voor de zorg, welke aan den marsch is besteed; voortdurende oplettendheid op menschen en dieren gedurende den marsch, het tijdig aanbrengen van verlichting voor hen, die zulks behoeven, de zorg voor doeltreffende voorzieningen gedurende de rusten en in het kwartier behooren in het bijzonder tot de taak van de commandanten van treinafdeelingen en van de onder hunne bevelen staande officieren en gegradueerden.

(4) De grootste plagen voor marcheerende troepen zijn hitte en gebrek aan goed drinkwater; de daaruit voortvloeiende nadeelige gevolgen (o.a. zonnesteek), moeten worden voorkomen door herhaaldelijk gelegenheid te geven tot het vullen der veldflesschen, bij voorkeur — met het oog op infectieziekten onder de bevolking — uit een mede te voeren voorraad thee of koffie. Het drenken der dieren heeft bij voorkeur aan stroomend water en nooit aan stilstaande plassen plaats.

(5) Het kan wenschelijk zijn om gras mede te voeren.

34. De trein-(transport-)commandant (zie 32) is voor den marsch zijner colonne verantwoordelijk, hij zorgt, dat treinafdeelingen nimmer aanleiding geven tot vertraging van troepenbewegingen.

35. Aan het nakomen van de ondervolgende voorschriften moet streng de hand worden gehouden.

1°. Gevorderde voertuigen moeten **den avond vóór het gebruik** zijn verzameld en worden in onderafdeelingen, bij voorkeur van 10 voertuigen, verdeeld; de voerlieden blijven bij hunne voertuigen.

Zoo mogelijk worden de lasten daags voor den afmarsch in de manden of draagnetten geheel gereed klaar gezet of op de voertuigen geladen, ten einde bij het afmarcheeren verwarring te voorkomen en in korten tijd gereed te zijn.

2°. **Vóór den afmarsch — c.q. den avond te voren** — wordt nagegaan (1): de toestand der voertuigen in verband met de belasting en de gesteldheid van den af te leggen weg (of de moeren aangedraaid zijn, de radband niet te wijd is, de speken goed in naaf en velgen sluiten, de lunzen behoorlijk bevestigd en de assen gesmeerd zijn enz.), of de vrachten niet te zwaar zijn, de verpakking in bekwamen staat is en doelmatig voor de te bezigen vervoermiddelen; de vrachten voor de draagpaarden zijn verdeeld in even zware deelen en aan beide zijden op dezelfde hoogte hangen (hetzelfde wordt nagegaan bij de eenmansvrachten, wanneer deze over den schouder worden gedragen), de draagmiddelen (bamboe, rotan, enz.) in bekwamen staat verkeeren, zoomede of de noodige reserve aan draag- en pakmiddelen aanwezig is; of bij

(1) Bij den etappedienst door den etappepostcommandant.]28(4)].

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

de tweeraderige voertuigen voor evenwicht is gezorgd (zie 6e) en de vrachten daarop als ook op de draagpaarden stevig zijn vastgesjord, of van de lasten voor draagpaarden in draagnetten of aan draagkettingen, rotan enz. geen harde hoeken of kanten op het draagkussen rusten, de vereischte maatregelen zijn getroffen tegen het natregenen van den inhoud der vrachten, de koelievrachten zijn aangewezen in overeenstemming met de physieke krachten, terwijl er tegen moet worden gewaakt, dat de menschen onderling van vrachten ruilen of zich verwijderen na de aanwijzing daarvan.

3e. **Vóór den afmarsch** overtuige men zich, dat niets worde achtergelaten, dat wapenen, munitie, kleeding en schoeisel in goeden staat zijn; dat de veldflesschen met koffie of thee zijn gevuld en in de eetketels bereid voedsel wordt medegevoerd; dat aan beslag, opzadelen, optuigen en bepakking niets ontbreekt en dat man noch paard door het medenemen van goederen boven de reglementaire uitrusting zijn bezwaard; dat de voertuigen met niet meer dan het voorgeschrevene zijn beladen; dat zij slechts door het voorgeschreven personeel worden begeleid en, bij marschen door natte terreinen, dat de voeten met vaseline zijn ingesmeerd.

Ten aanzien van de trekpaarden overtuige men zich voorts:

a. dat de trens de mondhoeken niet optrekt;
b. dat tusschen keelriem en keel twee à drie vingerbreedten tusschenruimte is;
c. dat de borstriem flauw gespannen is, vlak en ongeveer in het verlengde der strengen ligt en de vrije ademhaling niet belemmert;

d. dat het draagkussen een handbreedte achter den schoft ligt;
e. dat de draagriem zoo gegespt is, dat de berrieboomen van het voertuig ongeveer horizontaal hangen;
f. dat op het kruis onder den staartriem ongeveer een handbreedte vertikale speelruimte is;
g. dat de broek ongeveer een handbreedte onder het zitbeen hangt en ongeveer een handbreedte speelruimte heeft, wanneer het paard trekt;
h. dat de strengen even lang zijn en zoodanig ingehaakt, dat, als zij gestrekt zijn, het voertuig minstens twee handbreedten van het paard verwijderd blijft.

4e. Het op- en afladen geschiedt onder toezicht van het bij den trein (het transport) ingedeelde kader door de bij de draagpaarden en voertuigen ingedeelde geleiders.

5e. Er moet voor worden gewaakt de paarden niet vroeger dan noodig is op te laden of aan te spannen om den dieren noodelooze vermoeienis te besparen.

6e. Bij het beladen van voertuigen worden voorwerpen van gelijke soort zooveel mogelijk bij elkaar gehouden; in 't algemeen pakt men de zwaarste voorwerpen onder, de lichtste boven, de kleine goederen in kisten, tonnen, blikken of manden, alles goed vastgestuwd en zoo noodig overdekt. Bij voertuigen op twee raden moet op **een weinig** voorwichtigheid worden gerekend; bij een vierradig voertuig is het beter de vooras minder te belasten dan de achteras.

7e. Op de voertuigen wordt de inhoud duidelijk en beknopt aangeduid; den commandant van den

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

trein (het transport) wordt een inventaris der te vervoeren goederen verstrekt.

8e. Bij draagpaarden moeten de lasten aan weerszijden gelijktijdig worden ingehaakt of opgehangen om verschuiving van het draagkussen te voorkomen.

9e. Van draagpaarden, welke lastig zijn bij het opladen of in de nabijheid van andere paarden, wordt zoo min mogelijk gebruik gemaakt; zij worden steeds aan den staart der colonne ingedeeld.

10e. Het deskundig personeel, dat bij transporten van ernstvuurwerken, munitiën, enz. is ingedeeld, (zie 31 (5)), is aansprakelijk voor de opvolging der desbetreffende bepalingen.

11e. Zoo eenigszins mogelijk worden tot vervoer op draagpaarden van den militairen Trein de draagmanden gebruikt en de inhoud met strooproppen, stukjes hout of dergelijke vastgezet om schudden te beletten. Zijn de lasten door vorm en grootte minder geschikt voor verpakking in de manden, of is er geen voldoend aantal manden beschikbaar, dan worden de draagnetten gebruikt, waar het lichte, volumineuse vrachten betreft, of wel alleen de draagkettingen.

12e. **Bij elke rust** worden beslag, zadeltuig, bepakking, enz. nagegaan, losse ijzers vastgelegd, verloren ijzers vervangen en fouten in het optuigen of oppakken verbeterd. Voorts moeten bij iedere rust de ruiters afstijgen, de koelies hunne vrachten neerleggen, de draagpaarden aan den kant van den weg met het kruis naar den wind geplaatst en afgeladen en de lamoenen der voertuigen ondersteund en bij groote rusten de karrepaarden afgespannen worden. Na het afladen worden de singels der paarden zooveel losser gegespt, dat ze niet meer tegen de onderzijde

van het lichaam van het paard aandrukken. De verpakking, vooral die van ontplofbare stoffen, wordt nagezien, gebroken of beschadigde pakmiddelen worden vervangen, waartoe eenige reserve pakmiddelen worden medegenomen. Vernieuwing van pakmiddelen, waarin zich ontplofbare stoffen bevinden, heeft alleen bij dringende noodzakelijkheid plaats. Nu en dan worden bij eene rust de paarden omgespannen.

13e. Ieder marcheert op de hem bij den afmarsch aangewezen plaats; voerlieden en geleiders worden onder streng toezicht gehouden en mogen hunne dieren niet verlaten.

14e. Niemand mag zonder vergunning van den daartoe bevoegden meerdere op de voertuigen plaats nemen of goederen daarop laden. Het toezicht houdend personeel mag de veldzakken op de voertuigen leggen, docht houdt de wapenen bij zich en mag in geen geval zelf op de voertuigen plaats nemen.

15e. Één zijde van den weg of het midden wordt vrijgehouden voor ordonnansen enz. en om het openbaar verkeer niet te hinderen.

16e. Naar het opwekken en onderhouden van een opgeruimde stemming moet worden gestreefd; na het commando (signaal) „in het gelid vrij" is het, voor zoover de vereischte graad van gevechtsvaardigheid zulks toelaat, geoorloofd te rooken, spreken, zingen en uit den pas te marcheeren en de geweren te dragen, zooals ieder het gemakkelijkst vindt zonder anderen te hinderen.

17e. Er moet op gelet worden, dat de ruiters rustig en rechtop blijven zitten en zelfs bij de vermoeiendste marschen niet slapen; bij voertuigen, dat alle paarden gelijkmatig trekken. Bij lange marschen

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

moeten de paarden door de ruiters van tijd tot tijd aan de hand worden geleid.

18e. Op bevel van den trein-(transport-)commandant kan de jas worden losgeknoopt en kunnen maatregelen worden getroffen, om zich tegen de felle zonnestralen te beschermen.

19e. Veroorzaakt het aan het hoofd der colonne aangenomen marschtempo stoornis bij een der volgende afdeelingen, dan wordt daarvan kennis gegeven aan den colonne- (trein- of transport-) commandant. Commandanten van bij troepen colonnes ingedeelde treinen zullen onmiddellijk aan den colonne-commandant rapporteeren wanneer tengevolge van terreinmoeielijkheden de afstand tot de colonne verloren gaat; de colonne commandant zendt zoo noodig personeel om die terreinmoeielijkheden te helpen overwinnen. Ook is de treincommandant voorenbedoeld verplicht, den colonne-commandant in overweging te geven meerdere rust te gunnen dan wel het tempo te verkorten, indien de toestand van dragers of paarden zulks vordert.

20e. Mochten de afstanden tusschen de afdeelingen in die mate verloren gaan, dat er bij eenig onderdeel twijfel zou kunnen ontstaan over den te volgen weg, dan worden door den commandant, die aan den staart van het voorafgaande onderdeel marcheert, maatregelen getroffen (inkeepingen in boomen, afsluiten van zijwegen, achterlaten van gidsen) om het verband te onderhouden; de commandanten van de onderdeelen zorgen, dat deze bijeen blijven.

21e. Bij gebruik van karren, getrokken door paarden van den militairen Trein, zal de geleidende treinsoldaat bij het aantrekken de longes der beide paarden kort houden. Op drukke wegen, waar storing in het marcheeren kan plaats hebben, houden de geleiders de longes der beide paarden vast met de rechterhand, met een slag om deze heen, op 2 à 3 d.M. afstand van het hoofd van het lamoenpaard, de uiteinden der longes in de linkerhand. Waar geen storing te verwachten is en de paarden rustig gaan, mogen de longes langer worden genomen, zoodat de dieren vrij loopen.

22e. Moet een voertuig tengevolge van eenige beschadiging den marsch staken, dan wordt het eerst ter zijde gebracht en daarna hersteld of de inhoud overgeladen.

23e. Het onderweg vullen der veldflesschen moet onder toezicht en ordelijk plaats hebben; het gebruik van schadelijke dranken is verboden; dieren laat men niet drinken, voordat de ademhaling weer normaal is. [Zie ook 33(4)].

24e. Er moet streng voor worden gewaakt, dat van de bij den trein (het transport) ingedeelde paarden geen ander gebruik wordt gemaakt dan dat, waarvoor ze bestemd zijn, en dat de dieren niet worden mishandeld.

25e. Daar de afdeeling, welke aan het hoofd marcheert, de minste vermoeienis ondergaat, moet bij transporten, welke eenige dagen duren, de volgorde der afdeelingen dagelijks omwisselen. Voor de treinen zie 50 en 63—65.

26e. Bij aankomst in het bivak (op de etappepost) wordt gehandeld als in Hoofstuk IV voorgeschreven.

36. Vooral bij slechten toestand der wegen wordt eenig gereedschap medegevoerd voor het doen van herstellingen (handspaken, schoppen, hamers, spij-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

kers, woelband, touw enz.), terwijl waar noodig gereedschappen worden meegenomen, die onderweg bij het overwinnen van hindernissen en bij het laden en lossen kunnen te pas komen (kreedekken, handspaken, touw enz.).

37. (1) Wanneer bij de gevechtstreinen der infanterie de kreedekken en de seinmiddelen op draagpaarden van de treincompagnieën worden vervoerd, geschiedt dit op de volgende wijze.

(2) Elk kreedek (1) wordt aan weerszijden stevig opgerold tot op ± 0,8 M. uit het midden; de rollen worden met touw of rotan goed dichtgebonden.

(3) In de ééne draagmand worden 3 piketpalen, in de andere de 4e piketpaal met sleg geborgen, de piketpalen met de punten en de sleg met de steel schuin bovenwaarts gericht.

(4) Het kreedek wordt van achteren naar voren behoedzaam over het paard gebracht met de rollen onder en binnenwaarts en het midden boven de lengteas van het dier, daarna gestreken op de piketpalen en sleg; de rollen moeten nu nagenoeg met den onderkant der draagmanden gelijk komen. Bij het strijken moet worden zorg gedragen dat de last in evenwicht hangt, waartoe zoo noodig piketten of sleg worden verplaatst, en dat de punten van de voorste piketpalen het paard niet kunnen verwonden.

(5) De touwen aan het draagkussen, dienende tot bevestiging van het dekkleed, worden nu achter en vóór de manden door het kreedek gestoken en vast-

(1) Waarvan het gewicht met 4 piketpalen en 1 sleg hoogstens 60 K.G. mag bedragen en dat niet breeder mag zijn dan 0.9 M Zie de noot bij 21(2)A.

gemaakt, zoodat het kreedek niet vóór- of achteruit kan schuiven.

(6) De draagkettingen worden ter weerszijden onder om de manden en rollen heen over het kreedek gebracht en de einden twee aan twee met touwen verbonden, zoodanig, dat de last behoorlijk door de kettingen wordt ondersteund.

(7) Voor de kreedekken moeten sterke draagpaarden worden gebruikt.

(8) De seinmiddelen worden alsdan per compagnie infanterie op 1 draagpaard vervoerd, alles gelijkelijk over de draagmanden verdeeld. De stormlantaarns worden in gevlochten rotanmandjes geborgen, die met stroo of papier in de manden vastgezet en met touw daaraan bevestigd worden. De flambouwen worden zoo mogelijk met imitatieleer omkleed.

38. Marschen, waarbij kans bestaat op een ontmoeting met den vijand (een vijandige houding der bevolking), worden in dit voorschrift genoemd **oorlogsmarschen**; alle andere marschen heeten marschen **buiten het bereik van den vijand.** In streken, waar de bevolking in verzet is tegen het wettig gezag, bestaat steeds kans op aanraking met den vijand.

MARSCHEN BUITEN HET BEREIK VAN DEN VIJAND.

Algemeene bepalingen.

39. (1) Waar gelegenheid bestaat de wapens elk op zich zelf langs verschillende wegen te laten marcheeren, wordt aan de infanterie, de genie, de berg-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

artillerie en den paarden- of dragerstrein de **kortste**, aan de cavalerie de **zachtste** en aan de veldartillerie en den voertuigentrein de **hardste** weg aangewezen, waarbij echter in aanmerking te nemen, dat de minder goede hoedanigheid van den weg de voordeelen, aan het afzonderlijk marcheeren verbonden, kan doen verloren gaan en dat schaduwrijke wegen de voorkeur verdienen.

(2) Slechts bij noodzaak wordt langs spoorbanen gemarcheerd, in welk geval kreedekken en planken tot het overbruggen van doorlaten en wissels moeten worden meegenomen en de voertuigen halfspoor rijden.

40. (1) Normaal wordt — rusten en halten niet inbegrepen — 5 uren per dag gemarcheerd, overigens bij voorkeur niet meer dan 8 uren.

(2) In elk geval moet er naar worden gestreefd het nachtkwartier zoo tijdig vóór het invallen van de duisternis te bereiken, dat gelegenheid bestaat dit eenigszins in te richten en aan de verpleging de noodige zorg te besteden.

(3) Rustdagen zijn gemiddeld elken 4^{den} dag noodig.

Marschformatie.

41. (1) Langs de wegen wordt normaal gemarcheerd; de voertuigen met éénen, de paarden met tweeën, de dragers met vieren.

(2) Op smalle wegen en bij het overwinnen van hindernissen kan ook door de draagpaarden en dragers met éénen worden gemarcheerd.

Tot het hernemen van den normalen marschvorm moet het hoofd der colonne het tempo inhouden, c.q.

tot colonnediepte doormarcheeren en daarna halthouden [zie ook 72(4)].

Afstanden.

42. (1) Ten einde een gelijkmatigen gang te bevorderen en de voortplanting van elke stoornis in den marsch van de eene afdeeling op de volgende te voorkomen, wordt achter eene zelfstandige treinafdeeling eene ruimte van 30 M. gelaten.

(2) Koelies sluiten zooveel mogelijk op, draagdieren houden een afstand van 1,5 M. en voertuigen van 3 M. Deze afstanden moeten als gemiddelden worden beschouwd, kunnen tijdelijk verloren gaan en mogen niet worden hersteld ten koste der marschsnelheid of van de voorgeschreven rusten.

(3) Het gedeelte van een **transport**, waarbij ontplofbare stoffen worden vervoerd, volgt het overige op minstens 25 M. afstand; de voertuigen van deze afdeeling nemen onderling 25 M. afstand. Overigens nemen de onderafdeelingen van een transport afstanden van 10 à 30 M.

Uur van afmarsch.

43. (1) Troepen te voet hebben als regel 1 uur en troepen te paard 1½ à 2 uren na de reveille noodig, om zich marschvaardig te maken; bereden troepen marcheeren bij voorkeur niet vóór 7 uur 's morgens af.

(2) Moeten de troepen of zelfstandige treinafdeelingen uit verschillende kwartieren afmarcheeren, dan sluiten de afdeelingen in de richting van den marsch op den te volgen weg bij de colonne aan; aan elke afdeeling wordt opgegeven het punt, waar en de

PERPUSTAKAAN NASIONAL

tijd, waarop zij gereed moet staan, om hare plaats in de colonne in te nemen.

(3) De afdeelingen mogen niet eerder aantreden dan voor het plaats nemen in de marschcolonne noodig is.

(4) Bij heldere maan kan het aanbeveling verdienen voor het doortrekken van heete en waterarme streken gedurende den nacht op te breken.

Marschsnelheid.

44. (1) Treinen houden in 't algemeen de marschsnelheid van de colonnes, waartoe zij behooren [zie 35(19e)].

(2) Bij zelfstandige treinafdeelingen en bij transporten regelt de commandant het marschtempo naar de lengte van den marsch en van de colonne, den toestand der wegen, de weersgesteldheid, den tijd van den marsch (dag of nacht) en den toestand, waarin menschen en dieren zich bevinden.

45. (1) De gemiddelde snelheid van niet te groote treinafdeelingen bedraagt, met inachtneming van het voorgeschrevene in 46 en wanneer niet langer dan 5 uren wordt gemarcheerd, hoogstens 4,5 K.M. per uur; deze snelheid zal echter tengevolge van de weersgesteldheid en de gesteldheid van het terrein belangrijk minder kunnen bedragen.

(2) In bergterrein verlengt eene stijging van ± 300 M. den marschduur met 1 uur.

(3) Transporten, welke niet zijn samengesteld uit middelen tot snel vervoer, bewegen zich in den regel in stap.

Rusten.

46. (1) Ongeveer ½ uur buiten het nachtkwartier en verder na elk vol uur marcheerens wordt 5 à 10 minuten gerust.

(2) Bij een marschduur van 5 tot 8 uren wordt, als meer dan de helft van den weg is afgelegd, ½ à 1 uur gerust.

(3) Bij marschen van langer dan 8 uren verdient het aanbeveling, als meer dan de helft van den marsch is afgelegd, 1½ à 2 uur te rusten.

47. De onderdeelen van eenzelfde colonne moeten gelijktijdig en even lang rusten.

48. Bij marschen onder ongunstige omstandigheden worden de duur en het aantal van de rusten in verband daarmede verlengd.

49. Voor het rusten worden bij voorkeur lommerrijke plaatsen gekozen, waar de troepen tevens tegen sterken wind zijn beschut en goed drinkwater kunnen verkrijgen; de rustplaatsen zullen dan tijdig moeten worden uitgezocht en het drinkwater zoo mogelijk door vooruit gezonden personen worden gereedgezet.

Marschregeling.

50. (1) De marschregeling van den trein geschiedt naar dezelfde beginselen als voor oorlogsmarschen aangegeven (63—65), met dien verstande dat de troepentreinen in hun geheel vereenigd achter de korpsen kunnen marcheeren, die van de cavalerie c.q. bij die der infanterie.

(2) De algemeene trein volgt op 1 à 2 K.M. af-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

stand van den staart der achterste troepen- of treinafdeeling, in de volgorde: telegraafafdeeling, geneeskundige afdeelingen, artilleriemunitietrein, infanteriemunitietrein, verplegingstrein.

(3) Bij een transport blijven de groepen en afdeelingen, waarin het is ingedeeld [31(2)] bij elkaar marcheeren. Bestaat het transport uit verschillende vervoermiddelen — hetgeen echter zooveel doenlijk moet worden vermeden — dan is de volgorde: dragers, draagpaarden, voertuigen. De lichtste voertuigen komen aan het hoofd van de voertuigen colonne. Zie ook 42(3).

Nachtmarschen.

51. (1) Nachtmarschen eischen veel van de krachten van menschen en dieren en oefenen een nadeeligen invloed uit op de vrijheid van beweging op den volgenden dag; zij kunnen echter bij te groote hitte over dag noodig zijn.

(2) Bij de uitvoering van dergelijke marschen sluiten de troepenafdeelingen, de treinafdeelingen en de onderdeelen van transporten zoo dicht op, dat geen gevaar voor afdwalen bestaat; ook de voertuigen, draagdieren en dragers sluiten onderling zoo dicht mogelijk op.

(3) Is de nachtmarsch niet tevens een geheime marsch, dan verdient het aanbeveling, bij het doortrekken van bewoonde oorden deze te laten verlichten en een man met een lantaarn (fakkel) te laten marcheeren aan het hoofd der colonne en verder aan den staart van ieder tactisch onderdeel (derhalve korpsgewijze aan den staart van ieder onderdeel van den gevechts- en bagagetrein) van iedere afdeeling van

den algemeenen trein en van iedere afdeeling en iedere groep van een transport (zie 31(2)).

(4) Het onderhouden der marschdiscipline en van den politiedienst bij den trein vereischt meer toezicht dan bij dag.

(5) Alleen de noodzakelijke rusten worden gehouden; bij het weder aanmarcheeren overtuigt zich het toezicht voerend personeel, dat geen voertuigen, paarden, geleiders of dragers achterblijven.

(6) Wordt een gids medegenomen, dan wordt die bewaakt door een daarvoor bepaald aangewezen persoon.

OORLOGSMARSCHEN.

Algemeene bepalingen.

52. (1) Bij oorlogsmarschen treden de tactische eischen op den voorgrond; de algemeene bevelhebber der colonne bepaalt, wat in dit geval op tactische gronden **moet** geschieden en wat tot sparing van de krachten van den troep **mag** worden nagelaten.

(2) Het kan voorkomen, dat marschen moeten worden uitgevoerd, waarbij de troepen slechts met inachtneming van de hoognoodige rusten dag en nacht doormarcheeren: deze z.g. geforceerde marschen, welke zeer afmattend zijn, mogen slechts bij hooge noodzakelijkheid worden toegepast.

53. Bestaat eene treincolonne of een transport uit verschillende transportmiddelen, dan moet bij de uitvoering van den marsch steeds worden gelet op de eischen van dat onderdeel, hetwelk met het oog op het terrein in de minst gunstige omstandigheden verkeert.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

54. Als algemeene regel geldt, dat tot het bewaren van afstanden de kleinere afdeelingen zich regelen naar de grootere, en dat **verbindingsmanschappen,** welke — zoo bij uitzondering noodig — tusschen de verschillende afdeelingen marcheeren tot het houden van verband, worden gegeven door de afdeeling, welke volgt.

55. (1) Behoudens het bepaalde in 71(8) worden voor den afmarsch de vuurwapenen geladen.

(2) Het gebruik van gidsen bij een afzonderlijk marcheerende treinafdeeling verdient aanbeveling.

Marschformatie.

56. De marschformatie is als in 41 aangegeven.

Afstanden.

57. Ook voor oorlogsmarschen blijft het bepaalde in 42 van kracht, tenzij de tactische toestand eischt, de marschdiepte te verminderen.

Uur van afmarsch.

58. (1) Met inachtneming — voor zoover zulks met de eischen van den oorlogstoestand vereenigbaar is — van de eischen vermeld in 43, wordt te velde het uur van afmarsch in verband met de aan den colonnecommandant verstrekte opdracht of het door dezen gestelde doel van den marsch geregeld.

(2) De oorlogstoestand, de weersgesteldheid (groote hitte, zware regen), de lengte van den marsch, enz. kunnen een zeer vroegtijdigen afmarsch (c.q. nachtmarsch) eischen; aan den anderen kant heeft onvoldoende nachtrust een nadeeligen invloed op de marschvaardigheid van den troep.

Rusten.

59. (1) Het vermelde in 46 geldt ook voor oorlogsmarschen.

(2) Slechts dan, wanneer het er op aankomt belangrijke punten of wel het gevechtsveld desnoods met onderdeelen van de troepenmacht tijdig te bereiken, kan het noodig zijn het sparen van de krachten aan het gestelde doel ondergeschikt te maken.

60. Tegen verslapping van den veiligheidsdienst tijdens een rust moet ernstig worden gewaakt.

61. Aangezien zulks bevorderlijk is aan het sparen van de krachten van den troep, moeten de voor den rusttoestand na beëindiging van een marsch bestemde bevelen z.m. reeds gedurende den marsch of gedurende een der voorafgaande rusten worden uitgegeven en alle maatregelen voor het betrekken van het nachtverblijf zoo tijdig worden getroffen, dat oponthoud wordt voorkomen.

62. Rustdagen kunnen zelfs op grooten afstand van den vijand veelal niet regelmatig worden gehouden; daarom moet van elke gelegenheid, om man en paard op zijn verhaal te doen komen, wapening, uitrusting, kleeding en harnachement in orde te brengen, gebruik worden gemaakt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Marschregeling.

63. (1) De **gevechtstrein** [21 (2)] marcheert onmiddelijk bij de troepen (zie 70).

(2) In beginsel wordt aan zelfstandig optredende onderafdeelingen een evenredig deel van den gevechtstrein toegevoegd.

64. (1) De **bagagetrein** [22 (1)] volgt bij brigades en sterkere afdeelingen op ± 2 K.M.; bij afdeelingen van geringere sterkte kan hij ook voor de achterhoede marcheeren; soms kan het aanbeveling verdienen — b. v. als een zeer spoedige ontmoeting met den vijand is te voorzien — dien trein tijdelijk in het kwartier achter te laten.

65. (1) De **algemeene trein** (23) volgt op zoodanigen afstand, dat de colonne vrij

63. (1) De **troepen-** en de **algemeene trein** marcheeren vereenigd of in onderdeelen gesplitst (n.l. bij groote diepte van de treincolonne) tusschen de troepen dan wel, indien is te verwachten, dat de colonne tengevolge van terreinhindernissen of tegenstand van den vijand veel oponthoud zal ondervinden, bij colonnes van voldoende sterkte afzonderlijk onder een dekking.

blijft in hare bewegingen; naar gelang van omstandigheden zal die afstand 5—15 K.M. bedragen.

(2) Is daaromtrent niets bepaald, dan is de volgorde der onderdeelen: telegraafafdeeling, geneeskundige afdeelingen, artilleriemunitietrein(1), infanteriemunitietrein(1), verplegingstrein.

(3) Onder omstandigheden kan het noodig zijn afdeelingen van den algemeenen trein (telegraafafdeeling, brugmaterieel, gereedschappen voor schansbouw, verbandsectiën, enz.) bij de hoofdmacht, soms ook bij de voorhoede in te deelen, in welk geval zij achter den gevechtstrein van de laatste troepenafdeeling der colonne (c. q. voorhoede) marcheeren.

(4) Het kan soms aanbeveling verdienen den algemeenen trein geheel of gedeeltelijk tijdelijk in het door dien trein betrokken kwartier achter te laten.

---

(1) Munitietreinen worden aangeduid door vlaggen als in bijlage I aangegeven, 's nachts bovendien door lantaarns van dezelfde kleur of voorzien van hetzelfde merk.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

66. (1) Marcheert de trein niet onmiddellijk vóór de laatste afdeeling eener troepenmacht, dan kan de bewaking daarvan aan eene afzonderlijke afdeeling worden opgedragen.

(2) Komt de troepenmacht in gevecht, dan stelt de gevechtstrein zich op overeenkomstig de door den korpscommandant te geven bevelen, c. q. als voorgeschreven; de bagage- en de algemeene trein overeenkomstig de door den troepencommandant te geven bevelen, zoodanig (met de bespanningen van den vijand afgekeerd dan wel op een zijweg met de bespanningen naar den opmarschweg gekeerd en steeds de helft van den weg vrijlatende), dat zij onmiddelijk kunnen afmarcheeren.

(3) Staat gedurende den marsch eene militaire treinafdeeling aan een vijandelijken aanval bloot en is hare dekking niet in staat dien af te weren, dan binden de geleiders der draagpaarden onmiddellijk de longes hun-

66. Voor de beveiliging van afzonderlijk marcheerende treinafdeelingen zie 69.

ner beide paarden met een platte knoop aan elkander en worden de dieren daarna zoo mogelijk tot groepen van vier samengebonden. Bij een karrencollonne zullen de longes aan de voorgaande kar worden bevestigd. Hierdoor wordt getracht te voorkomen, dat de aan zich zelf overgelaten paarden zouden wegloopen. Indien mogelijk verdient het aanbeveling enkele geleiders bij de paarden te laten. Overigens kunnen de beschikbare geleiders zich met klewang en revolver verdedigen. Laat de tijd het toe, dan moeten zij door het kader en de treinsoldaten 1e klasse in groepen vereenigd worden om zoo gezamenlijk meer kracht te kunnen bieden bij de verdediging, een en ander zoo mogelijk op aanwijzing (waarschuwing) van den commandant van de dekking.

67. Bij een **terugtochtmarsch** bewegen de verschillende treinafdeelingen zich in omgekeerde volgorde als bij een frontmarsch; de algemeene

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

trein en de bagagetrein gaan dan de colonne op ruimen afstand vooraf.

68. Bij **flankmarschen** is de indeeling en volgorde der treinafdeelingen evenals bij frontmarschen; aan den bagage- en den algemeenen trein wordt dan bij voorkeur een weg aangewezen, evenwijdig aan dien, door de troepen gevolgd, en aan de van den vijand afgekeerde zijde gelegen.

69. (1). De beveiliging van konvooien geschiedt naar omstandigheden door eene **voorhoede,** eene **flankdekking** en eene **achterhoede** op dezelfde wijze als de beveiliging van troepenafdeelingen; echter zullen de veiligheidstroepen veel verder moeten worden vooruitgebracht, omdat het konvooi veel tijd noodig heeft, om zich in staat van verdediging te stellen of zich aan den aanval des vijands te onttrekken, en dus veel vroeger bericht moet krijgen van 's vijands nadering; uit

69 (1). Tot dekking van konvooien wordt in den regel alleen infanterie bestemd.

(2). De dekking marcheert aan het hoofd en aan den staart van het konvooi, bij transporten van groote diepte over het konvooi verdeeld.

(3) Bij transporten met vaartuigen houden de veiligheidsmaatregelen in hoofdzaak verband met de bewegingssnelheid (stroomop- en afwaarts, vaartuigen met of zonder stoomvermogen, door de bevolking of door militairen voortbewogen, enz.) en

dien hoofde kan toevoeging van cavalerie aan de veiligheidstroepen noodig zijn, zoomede van eenige geniesoldaten (van gereedschap voorziene manschappen) op voertuigen (rijwielen), om hindernissen op te ruimen of overgangen, waarlangs de vijand zou kunnen naderen, te vernielen.

(2) Aanbeveling kan het verdienen tusschen elke 50 voertuigen eene afdeeling infanterie te doen marcheeren.

(3) Omtrent de gedragsregels bij een aanval zie 66 (3).

den toestand der oevers.

(4) Tot beveiliging kunnen op de bedreigde oevers dekkingsdetachementen worden geplaatst, welke de beweging van de vaartuigen volgen of tijdig stelling nemen op punten, vanwaar de marsch in het bijzonder kan worden bemoeilijkt (rivierversnellingen, enz.).

(5) In den regel echter zullen dekkingstroepen in hun geheel in de vaartuigen plaats moeten nemen en den vijand verdrijven, waar deze zich mocht vertoonen.

(6) Bij alle vervoer per prauw of ander inlandsch vaartuig moeten de geweren (karabijnen) zoodanig aan de vaartuigen worden bevestigd, dat zij bij het kantelen niet verloren kunnen gaan, maar toch zoo noodig onmiddellijk kunnen worden losgerukt.

Nachtmarschen.

70. Bij nachtmarschen marcheeren de gevechtstreinen (behalve die der batterijen) niet onmiddellijk bij de troepenafdeelingen, maar volgen zij vereenigd aan den staart der colonne; bij een terugtocht gaan

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

zij in dit geval op eenigen afstand aan de troepencolonne vooraf.

71. (1) Aangezien geheimhouding als regel van het hoogste gewicht is, moet bij nachtmarschen de grootste stilte in acht worden genomen en zal het ontsteken van licht c.q. het rooken worden verboden.

(2) Het gebruik van gidsen, bij voorkeur over de colonne te verdeelen, verdient aanbeveling.

(3) Commando's worden niet gedaan, zooveel mogelijk wordt van eenvoudige teekens gebruik gemaakt.

(4) De bevelen voor den marsch worden zoo laat mogelijk uitgegeven en alle voorbereidingen in stilte getroffen; voorzorgen moeten worden genomen, om het geraas van uitrustingstukken of het geratel van raderen tegen te gaan.

(5) Aanbeveling verdient het de troepen te voorzien van een goed zichtbaar herkenningsteeken (b.v. een witten doek om den hals).

(6) Aan alle onderaanvoerders moet worden medegedeeld, wat hun bij het stooten op den vijand te doen staat.

(7) Geen bevelvoerende mag zijn plaats in de colonne verlaten; het toezichthoudend personeel marcheert aan den staart van het onderdeel, waarbij het bij den afmarsch werd ingedeeld.

(8) De vuurwapenen zijn ongeladen; zonder bevel mag niet worden gevuurd; tot het aanbreken van den dag wordt desvereischt uitsluitend van het blanke wapen gebruik gemaakt.

(9) Het verdient aanbeveling de tijdstippen, waarop rusten zullen worden gehouden, reeds voor

den aanvang van den marsch vast te stellen; onderdeelen der colonne houden echter niet halt, voordat zij weder geheel zijn opgesloten.

(10) Gedurende de rusten mogen de manschappen zich neerleggen, doch zich niet verwijderen van het onderdeel, waartoe zij behooren.

(11) Na elke rust handelt het toezichtvoerend personeel als in 51(5).

HET OVERWINNEN VAN HINDERNISSEN EN MOEIELIJKHEDEN OP MARSCH.

72. (1) Aan een voertuigentrein of -transport zullen in den regel geen wegen worden aangewezen, welke belangrijke moeielijkheden opleveren, omdat het overwinnen daarvan veel tijd en arbeid kost en de trein (het transport) nóch wat de sterkte aan personeel, nóch wat de mede te voeren gereedschappen en materialen (36) betreft daarop is ingericht.

(2) Over 't algemeen worden op marsch bij het aantreffen van hindernissen, welke niet kunnen worden omtrokken, door den treincommandant, zoo mogelijk in overleg met den colonnecommandant, die maatregelen getroffen, die hij noodig oordeelt. In den regel zal de colonnecommandant bij het stuiten op hindernissen deze tijdig uit den weg doen ruimen of maatregelen nemen om ze te kunnen passeeren, ten einde den marsch van de treinafdeeling niet te vertragen.

(3) Bij het overwinnen van hindernissen mogen de paarden niet in hunne bewegingen worden gehinderd; men laat ze geheel vrij of geleidt ze aan een lang touw (longe).

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(4) In het algemeen zal na het overschrijden van hindernissen, welke den samenhang in de treinafdeeling (het transport) verbreken, aan de overzijde door de voorste afdeelingen zoover worden doorgemarcheerd, als de diepte van de treinafdeeling (het transport) bedraagt, waarna halt wordt gehouden om het verband te herstellen.

(5) Mocht bij zelfstandig marcheerende treinafdeelingen of bij transporten een dergelijk oponthoud te voorzien zijn, dan laat men het samenvallen met eene rust.

Hellingen.

73. (1) Lange hellingen moeten in een kalm tempo worden genomen; telkens moet worden gerust om de paarden op adem te laten komen; doet men dit niet, dan zijn de dieren in weinig tijd oververmoeid en niet meer in staat om veel te presteeren. Bij het halt houden op de helling moeten de raden onmiddellijk worden gestopt; voor draagpaarden kan het bij langdurige stijging van den weg aanbeveling verdienen de borstriem aan te halen en de broek te verlengen en bij daling het omgekeerde een en ander om het verschuiven van den last tegen te gaan.

(2) Door voertuigen worden hellingen tot 5° zonder bezwaar genomen; bij grootere hellingen (tot 10°) wordt de grootste krachtsinspanning vereischt. Bij korte hellingen van dien aard kan worden volstaan met aan de raden te doen werken door de bij den trein ingedeelde manschappen (c.q. door koelies); bij lange hellingen verdient het aanbeveling de karren één voor één naar boven te brengen met dubbele bespanning, waartoe van ophoudreepen en van de trekknuppels van een ander voertuig gebruik wordt gemaakt. Met wagenlijn worden de ophoudreepen opgehouden, zoodat ze de achterste bespanning niet hinderen. Bij het afdalen van dergelijke hellingen kunnen de paarden worden afgespannen en de karren met de lamoenboomen naar achteren gekeerd en door geleiders en het bij den trein ingedeelde personeel bestuurd en tegengehouden naar beneden worden gebracht. Door draagpaarden kunnen hellingen tot 20° worden genomen, zij het ook met moeite.

Slechte wegen, drassige gedeelten.

74. (1) Bij voertuigen wordt bij vervoer langs slechte wegen en door drassig terrein de bespanning zoo noodig (tijdelijk) versterkt. Over slechte gedeelten in den weg, welke geen groote lengte hebben, rijdt men met groote snelheid, de trekkrachten bestendig aanzettende, opdat de beweging niet vertrage. Strekt de ongunstige gesteldheid van den weg zich over groote lengte uit, dan worden de slechtste gedeelten belegd met planken, sesaks, bundels stroo of alang-alang, knuppels, takkebossen, zand, zoden, steenen enz., in een min of meer dikke laag en deze bedekt met kreedekken (1).

(2) Om het vastraken en inzinken van een voer-

(1) Deze zijn van het model bij de veldartillerie, dan wel van dat bij de infanterie in gebruik, naargelang de treinafdeeling (het transport) al dan niet uit voertuigen bestaat. Ze worden op de voertuigen of draagpaarden vervoerd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

tuig te voorkomen wordt geen rust gegund, voordat men weer op vasten grond is gekomen.

(3) Spoorrijden wordt vermeden.

(4) Diepe gaten, welke niet geheel zijn te vermijden, worden, om het omvallen van het voertuig te beletten, in het midden doorgetrokken.

(5) Bij gebruik van draagpaarden worden voor zooveel noodig overeenkomstige maatregelen genomen.

(6) Na gebruik wordt het kreedek van de aanklevende modder ontdaan.

Vrijmaken van in gaten vastgereden voertuigen.

75. Hiertoe steekt men den grond vóór de raden schuin weg; desnoods belegt men den grond met planken, welke bij aanwezigheid van een dommekracht ook onder de raden worden aangebracht. Door alle beschikbare manschappen en terwijl de bespanning gelijktijdig wordt aangezet, wordt het voertuig uit de diepte getrokken. Is dit niet voldoende, dan moeten meer paarden worden voorgespannen of aan een der achterste velgen van de ingezonken raden touwen worden aangebracht, welke men over den radband naar voren brengt om eraan te laten trekken. Bij het losschieten van het touw wordt het rad onderstopt, het touw verlegd en dit herhaald totdat het rad op vasten bodem is.

Oprichten van omgevallen voertuigen.

76. Aan het onderliggende rad of andere deelen worden touwen bevestigd en deze over het andere rad heen gebracht. Daaraan worden de paarden gespannen of trekken de manschappen. Zoo noodig wordt het voertuig afgeladen.

Oprichten van gevallen dieren.

77. Als een beladen of aangespannen paard in drassig terrein valt, moet zijn hoofd laag worden gehouden, totdat de last is afgenomen of de strengen zijn uitgehaakt. Daarna worden de voorbeenen naar voren gestrekt en wordt het dier recht op zijne buik gelegd, waarna het aan zijn staart of aan de broek van achteren naar voren wordt gelicht. Hierbij mag niet aan den staartriem worden getrokken; deze breekt spoedig en door te trekken zou verwonding aan den staartwortel kunnen ontstaan. Slaan met de karwats of op andere wijze pijnigen van het dier, alvorens het in een stand is gebracht, waarin het zich kan oprichten, leidt tot niets. Dikwerf toch is het dier te diep in de modder gezakt en ligt het tevens te ongunstig om te kunnen opstaan. Meermalen zal hier met vrucht van het kreedek gebruik kunnen worden gemaakt, waartoe het vóór het dier wordt gelegd, waarna diens voorbeenen er op worden geplaatst; het dier zal zich dan, zoo noodig eenigszins geholpen, zelf kunnen oprichten.

Overgaan van slooten.

78. (1) Het laten springen van draagpaarden, waardoor de lasten verschuiven en drukkingen kunnen ontstaan, moet worden vermeden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(2) Ondiepe slooten worden voorzichtig en c.q. in schuine richting doorgegaan, waartoe zoo noodig de oevers worden afgestoken.

Is de bodem modderig, dan worden een of meer kreedekken gebruikt; de vier lussen aan de hoeken worden vastgehouden of met piketten vastgezet.

(3) Diepe slooten, waarvan de breedte niet meer dan 4,5 M. bedraagt, worden met een kreedek en onderliggers overbrugd; de onderliggers (bamboe's, balken of rondhouten) met onderlinge tusschenruimten van ± 25 c.M. voor draagpaarden; voor het overgaan van karren worden de onderliggers meer naar buiten gelegd, de paarden afgespannen en de karren voorzichtig met handen overgebracht.

(4) Bij breedere slooten wordt een goed doorwaadbare plaats gezocht en worden de oevers zoo noodig glooiend afgegraven.

Overgaan van bruggen.

79. (1) Bruggen worden met de meeste orde overgetrokken, stilstaan of ophooping van voertuigen worden vermeden. Deze rijden zoo noodig met afstanden van ongeveer 10 M. of trekken de brug één voor één over en houden het midden van het dek. Geraakt echter een brug in schommeling, dan wordt oogenblikkelijk **halt gehouden** totdat de beweging heeft opgehouden.

(2) Zwakke bruggen worden versterkt, bruggen met onbetrouwbaar of vernield bovendek door kreedekken begaanbaar gemaakt. Zoo noodig worden de voertuigen afgespannen of afgeladen en de bespanningen, de vrachten, c.q. de voor- en achterstellen afzonderlijk overgebracht. Ruiters stijgen af, gaan met eenen over en doen zich door hun paarden aan den teugel volgen.

80. Is bij door militairen gebouwde bruggen een commandant der brug aangewezen, dan moeten de door hem gegeven bevelen stipt worden opgevolgd.

Doorwaden van rivieren.

81. (1) Moet een rivier worden overgetrokken, terwijl geen overgangsmiddelen ter beschikking staan, dan wordt naar waadbare plaatsen gezocht; in verband met de breedte, diepte en stroomsnelheid op de waadbare plaats kan het aanbeveling verdienen een kabel te spannen dan wel hand aan hand over te gaan; bij groote stroomsnelheid wordt in schuinsche strekking tegen den stroom in gewaad; bij zachten bodem gaan eerst de infanterie en genietroepen, dan de artillerie en cavalerie en vervolgens de treinafdeelingen over.

(2) Zoo noodig worden de oevers afgegraven, groote steenen opgeruimd, diepten met steenen aangevuld en de juiste richting afgebakend.

(3) Bij geen grootere stroomsnelheid dan 0,9 M. per seconde is een diepte van 0,9 M. nog bruikbaar voor voertuigen, welker lading nat mag worden, anders moeten de voertuigen reeds bij een diepte van 0,6 M. afgeladen en de vrachten door dragers, zoo noodig op het hoofd, worden overgebracht.

(4) Het overtrekken geschiedt in zoo breed mogelijk front en met voldoende afstanden tusschen de voertuigen of afdeelingen, om het water niet op te stuwen; de manschappen zoeken steun aan de voertuigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(5) Sommige paarden zijn zeer geneigd, zoodra zij in het water zijn, te gaan liggen; dit wordt door krachtig aan- of voortdrijven tegengegaan.

(6) Bij rijpaarden wordt bij den overgang van waadbare plaatsen van belangrijke diepte, alsook indien de mogelijkheid bestaat, dat de paarden zullen moeten zwemmen, de voorste singel over de borst gelegd, om het achteruitschuiven van het zadel te voorkomen.

Overgaan op vaartuigen, vlotten enz.

82. (1) Is de rivier ondoorwaadbaar, dan worden materialen verzameld, om overgangsmiddelen te maken; geschiedt het overgaan met vaartuigen, ponten of vlotten, dan zwemmen de dieren en wordt het vlot enz. langs een kabel bewogen; maatregelen moeten worden getroffen, dat geen vuurwapens verloren gaan.

(2) De paarden, ontdaan van zadel, draag- of trektuig, zwemmen over, vastgehouden aan de teugels, de longe of een lang touw, of wel ze worden overgegierd.

(3) Van de beschikbare vaartuigen maakt men bij voorkeur ponten; deze moeten in kalm water minstens 0,15 M., in golvend water minstens 0,50 M. boord houden. Vlotten van boomstammen, balken, bamboe, tonnen, ledige petroleumblikken, enz., voorzien van een dek, voldoen alleen in langzaam stroomende wateren en worden dan liefst vastgemaakt aan een kabel.

(4) Met een vaartuig, beladen met ontplofbare stoffen, mag geen ander voertuig en geen ander personeel dan de geleiders gelijktijdig worden overgevoerd.

(5) Ter bespoediging van den overgang verdient het aanbeveling om op meerdere plaatsen tegelijk de rivier over te gaan.

TIJDELIJKE HERSTELLINGEN AAN HET MATERIEEL.

83. Het op marsch tijdelijk herstellen van materieel zal met de voorhanden of te verkrijgen hulpmiddelen moeten geschieden en zich moeten bepalen tot het hoogst noodzakelijke. In het bivak wordt de herstelling grondig verricht dan wel het gebroken materieel verwisseld. Desgewenscht kunnen hierbij werklieden van andere korpsen (hoefsmeden, bankwerkers, zadelmakers en wagenmakers van de Bereden artillerie, zadelmakers van de Cavalerie, geweermakers van de Infanterie) de behulpzame hand bieden, waartoe aan den betrokken korpscommandant het verzoek wordt gedaan.

84. (1) Gescheurde of gespleten speeken, disselboomen, of lamoenboomen kunnen door een woelband tijdelijk worden versteld.

(2) Deze bestaat uit bandijzer van de dunste soort. Men spijkert eerst de einden der breuk met een paar nagels samen, woelt dan het bandijzer koud om de gespleten deelen en spijkert het ijzer aan het hout vast.

85. Gescheurde of gespleten speeken kunnen ook over de lengte der speek of scheur met touw worden

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

omwoeld; zijn ze gedeeltelijk gebroken, dan worden vóór het omwoelen aan beide zijden der speek houten scheenen gelegd. Moet tot het aanbrengen meer dan een stuk touw worden gebezigd, dan mogen die touwen niet aan elkander worden geknoopt, doch moeten zij afzonderlijk worden gelegd. Komt het dan voor, dat een der woelingen loslaat, dan houdt althans de andere nog.

86. Ingeval speeken geheel zijn gebroken of wel aan de naaf- of velgpin zijn afgebroken, en niet over reserve speeken wordt beschikt, wordt naast de beschadigde speek (c.q. links en rechts) een geschikt stuk hout tusschen naaf en velg ingeklemd en stevig vastgebonden.

87. Om in eene afwijking der velgen tijdelijk te voorzien, legt men om de naastliggende speeken een bindsel en draait dit zoo vast mogelijk aan. Het afglijden van deze bindsels moet door het inslaan van eenige spijkers worden belet; de woelhouten moeten met de meeste zorg worden vastgezet.

IV. LEGERING. (1)

Algemeene bepalingen.

88. In den toestand van rust kunnen de troepen in bewoonde plaatsen of kampongs onder dak worden gebracht **(kantonneeren)**, dan wel in de open lucht worden gelegerd **(bivakkeeren)**, terwijl deze beide

(1) Omtrent de legering bij het optreden tegen een inlandschen vijand zie 136 e.v.

wijzen van legering ook vereenigd kunnen worden toegepast **(oordbivaks)**; de dieren worden bij gebrek aan onderkomen op schaduwrijke terreinen opgesteld.

89. (1) **Kantonnementen** geven beschutting tegen weersinvloeden en zijn daarom uit een hygiënisch oogpunt te verkiezen boven **bivaks.**

(2) Is aanraking met den vijand uitgesloten, dan moeten bij het bepalen van de wijze van legering de hygiënische eischen op den voorgrond treden.

(3) Naarmate de afstand tot den vijand geringer wordt, treden de tactische eischen meer op den voorgrond; de legering wordt dan dichter; **treinen** worden in de van den vijand afgekeerde gedeelten ondergebracht; zoo lang mogelijk worden **oordbivaks** betrokken.

90. In elk $\frac{\text{kantonnement}}{\text{bivak}}$ is de hoogst of oudst in rang aanwezige officier $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$ commandant; brigadecommandanten kunnen deze functie opdragen aan den hoogst of oudst in rang op hen volgenden officier.

91. In het algemeen geldt voor elke wijze van legering, dat de $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$ commandant tijdig regelingen treft, om van de hulpmiddelen (1), welke de legeringsplaats aanbiedt, volledig partij te trek-

(1) Met het oog op het gevaar voor besmetting met kwaden droes zullen de paarden niet in stallen van de bevolking worden ondergebracht.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

ken; in het bijzonder wordt toezicht op en verdeeling van de aanwezige watervindplaatsen aanbevolen; soms zijn bijzondere maatregelen noodig, om ook gedurende de duisternis de orde te kunnen handhaven en overtredingen te voorkomen.

Kantonnementen.

92. (1) Het rayon van legering wordt bij kantonneeren bepaald door de beschikbare ruimte in de aanwezige bewoonde oorden, welke door hunne ligging ten opzichte van de algemeene marschrichting en in verband met de diepte der marschcolonne voor het onderdak brengen van den troep in aanmerking komen; het voordeeligst is, wanneer de diepte van het kantonnement overeenkomt met de lengte van de colonne en het zijwaarts van den marschweg uitschuiven van onderdeelen kan worden beperkt.

(2) De verdeeling van de troepen over de bewoonde oorden geschiedt overeenkomstig de bestaande of voor den verderen marsch voorgenomen troepenindeeling.

Oordbivaks.

93. Indien de troepen in de hun aangewezen ruimten niet geheel onder dak kunnen worden gebracht, bivakkeert het overblijvend deel in het terrein om de aanwezige gebouwen of wel geheel buiten de bewoonde kom.

Bivaks.

94. (1) Het bivak moet z. v. m. aan het gezicht des vijands zijn onttrokken; goede verbindingen zijn van groot belang; zoo noodig moeten deze worden gemaakt.

(2) Als bivakplaats wordt bij voorkeur een hooggelegen, droog terrein uitgekozen, dat beschutting verleent tegen zon en weersgesteldheid; zie ook 103 (3).

(3) Moeten groote afdeelingen in éénzelfde bivak worden gelegerd, dan moeten tusschen de verschillende troependeelen vrije ruimten worden uitgespaard en wel tusschen twee bataljons of twee afdeelingen van verschillende wapens (treinafdeelingen) ten minste 20 passen; moet in groote diepte geëchelonneerd worden gebivakkeerd, dan moeten de afstanden (in de diepte) zeer ruim worden genomen met het oog op de privaten, tenzij deze zijwaarts kunnen worden aangelegd.

(4) Alvorens het te betrekken wordt het bivak door den bivakcommandant verkend; deze gaat daartoe tijdig vooruit.

95. De legering in bivaks geschiedt met inachtneming van de organieke indeeling; de troepentreinen worden alzoo gelegerd bij de korpsen, waartoe ze behooren, tenzij door den bivakcommandant met het oog op den tactischen toestand andere bevelen worden gegeven.

96. De bivakcommandant kiest zijn kwartier op een gemakkelijk te vinden plaats (zie ook 116), hij regelt de beveiliging en zorgt zoo noodig voor de afsluiting van den buitenomtrek van het bivak of van bepaalde toegangen, hij wijst de bivakplaatsen voor de verschillende troependeelen aan en treft regelingen met het oog op de verdeeling van bronnen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

putten, bad- en drenkplaatsen, enz.; hij is in het bijzonder verantwoordelijk, dat op doelmatige wijze alle aanwezige hulpmiddelen worden aangewend, om den troepen zoo snel mogelijk rust en bescherming tegen zon en weersinvloeden te verschaffen (verzamelen van alang[2], dekkingsmiddelen, hout enz.).

Kwartiermakers.

97. (1) Om bij aankomst der troepen alles zooveel mogelijk in gereedheid te kunnen hebben, zendt elke afdeeling kwartiermakers vooruit, voor afdeelingen van den algemeenen trein bijv. één onderofficier per treinafdeeling, het geheel bij voorkeur onder leiding van een officier van den Generalen Staf (1).

(2) De kwartiermakers moeten bekend zijn met de sterkte hunner afdeeling en de wijze, waarop in de verpleging moet worden voorzien; zij marcheeren, indien met veiligheidsmaatregelen wordt gemarcheerd (2) bij den hoofdtroep der voorhoede, totdat zij bij (ter hoogte van) de voor hunne afdeeling bestemde legeringsplaats zijn aangekomen; de met de leiding belaste officier wijst, c.q. in overleg met de civiele autoriteit, de legeringsplaatsen aan; bij gebrek aan tijd wordt de legeringsruimte over de groote tactische onderdeelen verdeeld en wijzen de commandanten daarvan de legerplaatsen der onderdeelen aan.

(3) Voor zelfstandig bivakkeerende treinafdeelingen wordt voor zooveel noodig op overeenkomstige wijze gehandeld.

(1) Wordt bij ontstentenis vervangen door den oudsten kwartiermaker.

(2) Wordt zonder veiligheidsmaatregelen gemarcheerd, dan worden ze 24 uren te voren afgezonden; zij geven dan tijdig kennis van de door hen getroffen maatregelen.

(4) Is het beschikbaar aantal woningen niet voldoende, dan worden in de eerste plaats de zieken ondergebracht.

98. In kantonnementen of bivaks, welke aan verrassing zijn blootgesteld, worden de bereden wapens en de trein zoo ver achterwaarts gelegerd, dat geen overvalling daarvan is te duchten [zie 89 (3)], bij voorkeur in de nabijheid van verharde wegen, de manschappen en de paarden nabij de parken, waarbij ook de genietroepen worden gelegerd.

99. Met betrekking tot de verpleging, de politie en den inwendigen dienst worden de volgende maatregelen getroffen:

a. van plaatselijk aan te schaffen levensmiddelen en fourages benevens van de voor het vervoer benoodigde middelen en krachten wordt opgave gedaan aan het plaatselijk bestuur, in overleg waarmede plaats en tijd van ontvangst worden vastgesteld;

b. de hoedanigheid van het water wordt nagegaan; bij geringen voorraad — in welk geval het uitsluitend voor drink- en kookwater wordt gebruikt — wordt het onder toezicht geplaatst, evenzoo bij onbruikbaarheid;

c. bij stilstaand water wordt eerst het noodige kook- en drinkwater gehaald, daarna kunnen de dieren worden gedrenkt;

d. bij stroomend water wordt een bepaalde plaats aangewezen tot het halen van drink- en kook-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

water; benedenstrooms daarvan achtereenvolgens een drenkplaats voor de paarden, een reinigingsplaats, keukens en op eenigen afstand daarvan een slachtplaats en een plaats voor de latrines; bij gebrek aan een drenkplaats voor de dieren moeten maatregelen worden getroffen, om de noodige hoeveelheid water in daartoe geschikte vaten te verzamelen en de aanvulling daarvan te verzekeren (dragers met uitgeholde bamboes);

e. bestaat geen gelegenheid de latrines boven stroomend water aan te brengen, dan wordt de plaats daarvan, c.q. ook die der keukens, bepaald in verband met de heerschende windrichting;

f. het ziekenverblijf wordt dicht bij een goeden verkeersweg ingericht en van de nationale vlag en de vlag van het roode kruis (des nachts een witte lantaarn met rood kruis) voorzien; het personeel van den geneeskundigen dienst wordt in dat verblijf of in de nabijheid daarvan gelegerd;

g. de paardenarts wordt in de nabijheid van den ziekenstal ondergebracht;

h. de politiewacht komt in het midden der legeringsplaats;

i. voor de onderdeelen der troepenmacht worden alarmplaatsen aangewezen; voor den trein zal het park doorgaans tevens de alarmplaats zijn.

j. op duidelijk zichtbare wijze wordt de bestemming van verschillende inrichtingen aangeduid, inzonderheid het kwartier van den bivakcommandant.

Regeling van den overgang uit den marsch tot den toestand van rust.

100. (1) Voor het einde van den marsch geeft de algemeene bevelhebber een **legeringsbevel** uit, bevattende o.m. de opstelling van de treinen, het verblijf van den algemeenen bevelhebber en het uur van rapport.

(2) Naar aanleiding hiervan regelt de $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$commandant — indien zulks niet reeds te voren heeft plaats gehad — de indeeling van het kantonnement (dislocatie van troepen en treinen), den inwendigen dienst (politie- en verplegingsmaatregelen), de veiligheidsmaatregelen (115), den graad van slagvaardigheid en c.q. reeds dadelijk de onderlinge verbinding.

(3) Na zich persoonlijk op het terrein van de goede uitvoering van de maatregelen voor de beveiliging te hebben overtuigd, stelt hij de alarmplaatsen vast en het uur, waarop in zijn kwartier bevelen zullen worden verstrekt.

(4) Is alles geregeld dan kunnen — indien het $\frac{\text{kantonnement}}{\text{bivak}}$voor langen tijd betrokken blijft — de genomen maatregelen in een $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$bevel worden vereenigd.

101. (1) De $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$commandant heeft het bevel over alle wachten; hij regelt de opstelling der wachten, stelt hare consignes vast en treft maatregelen voor de contrôle op de nakoming van hare verplichtingen zoowel overdag als 's nachts (stafofficier of officier van piket).

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(2) Zijn meerdere korpsen in eenzelfde kantonnement / bivak gelegerd, dan houden de officieren van den dag bij die korpsen toezicht op de handhaving van rust en orde in het voor hun korps aangewezen gedeelte van het bivak. / kantonnement.

Aankomst van de troepen.

102. (1) Wordt met veiligheidsmaatregelen gemarcheerd, dan geschiedt het betrekken van het kantonnement of bivak onder dekking van de veiligheidstroepen.

(2) De bagagetrein (1) voegt zich bij de troepen afdeeling, waartoe hij behoort en wordt daarbij opgesteld (tenzij de omstandigheden zulks niet toelaten).

103. (1) De voertuigen van de troepentreinen moeten hetzij plaats nemen aan eene zijde van den weg, hetzij oprijden op een daartoe geschikt terrein, dat van minstens twee ruime toegangen is of wordt voorzien.

(2) Moeten de voertuigen van den algemeenen trein of van een transport in een park worden vereenigd — hetgeen in verband met de ongeschiktheid van Indische terreinen voor de beweging van beladen karren buiten het wegennet wel uitzondering zal zijn, — dan rijden zij op in eenige liniën (afhankelijk van het terrein). De afstand tusschen de liniën bedraagt 10 à 15 pas, de afstand tusschen de voertuigen

(1) In het geval bedoeld in 50(1) ook de gevechtstrein.

in elke linie 5 pas of c.q. zooveel meer als noodig is om de paarden daartusschen te plaatsen [zie 104(1)].

(3) Meermalen zal een voertuigentrein, op grooten afstand achter de troepen gelegerd, eenvoudig op de wegen (ook dwarswegen en dan met het front naar den hoofdweg) den nacht doorbrengen, evenals bij karrentransport in vredestijd gebruikelijk is; daarbij moet één zijde van den weg steeds worden vrijgehouden, terwijl het hoofd en de staart der treincolonne op duidelijk zichtbare wijze moeten worden aangeduid.

(4) De dragers plaatsen hunne vrachten met de bijbehoorende draagmiddelen ordelijk neer overeenkomstig de aanwijzingen van het toezichtvoerend personeel en begeven zich voorts naar de hun aangewezen bivakruimte.

(5) De draagpaarden worden naar de bivakplaats geleid; moet het afladen der vrachten elders geschieden, dan worden zij eerst daarheen geleid en na het afladen naar de bivakplaats gevoerd.

104. (1) Naar gelang van de plaatselijke gesteldheid worden parkeerlijnen, ophoudreepen, fouragestrikken of ander (daartoe mede te voeren) touwwerk gespannen tusschen boomen of andere terreinvoorwerpen, in den grond geplaatste palen of bamboes enz. dan wel zoo noodig tusschen de raden van enkele voertuigen.

(2) In het laatste geval worden de tusschenruimten (103(2)) om den andere zooveel grooter genomen als noodig is om de paarden met 2 pas tusschenruimte te kunnen aanbinden; de het dichtst bij de voertuigen geplaatste paarden worden zoodanig

PERPUSTAKAAN NASIONAL

aangebonden, dat zij het voertuig niet kunnen beschadigen.

(3) De parkeerlijnen enz. worden zoodanig aangebonden, dat zij goed gestrekt zijn en op ± 0,80 M. hoogte komen.

(4) Vechtlustige paarden worden afzonderlijk geplaatst.

105. (1) Na het aanbinden der parkeerlijnen enz. worden de trekpaarden afgespannen en vastgebonden met longes of ander touwwerk; de draagpaarden worden vastgebonden en vervolgens afgeladen [zie 103(5)], de vrachten worden 5 pas achter de paarden geplaatst. Vervolgens worden de dieren afgetuigd.

(2) Nadat aan de afgetuigde dieren gelegenheid tot rollen is gegeven, worden zij weder vastgezet, zoodanig, dat zij kunnen gaan liggen en gemakkelijk kunnen eten. Voor militaire treinpaarden geschiedt dit door middel van bivakringen, die aan de parkeerlijnen enz. worden bevestigd, waarna de longe daar doorheen wordt gestoken en aan het uiteinde daarvan een stuk steen, ijzer of desnoods een reserve-hoefijzer wordt gebonden.

(3) Vervolgens worden de dieren goed drooggewreven, oogen, mond, neus en geslachtsdeelen gewasschen en de hoeven schoongemaakt.

(4) Hierna worden de dieren gedrenkt, echter niet, voordat ze geheel op adem zijn.

106. (1) Zoo er gelegenheid voor is verdient het aanbeveling, de paarden eenige uren na thuiskomst

te baden. In koude bergstreken mogen zij na 3 uur 's middags niet meer gebaad worden.

(2) De draagvlakken der draagpaarden worden met groene zeep gewasschen; het haar op die vlakken wordt kort gehouden. Tijdig worden voorzieningen getroffen voor het beslag.

107. (1) Zoo de tuigen niet in het onderkomen voor het personeel kunnen worden medegenomen of in daarvoor gemaakte afdaken worden geborgen, of wordt zulks met het oog op het jaargetijde niet noodig geacht, dan worden ze 5 pas achter de dieren neergelegd terwijl ze door alang-alang, klapperbladen, kepang of stroo en zoo noodig door het graven van afwateringsgeulen zoo veel mogelijk tegen vocht worden beschermd. Ook kunnen ze in of onder de voertuigen worden gelegd.

(2) Van de militaire harnachementen worden de zadels met den voorboom naar het paard gekeerd neergelegd, de singels, staartriemen en overige tuigdeelen op de zitting, het draagkussen of het draagzadeltje, en over alles heen de deken, tenzij deze op het dier blijft en met de dekensingel wordt vastgemaakt.

(3) Op het droogbouden der dekens moet in het bijzonder worden gelet.

108. Alleen bij noodzaak worden de voertuigen afgeladen of de verpakking losgemaakt.

109. Zoodra mogelijk worden de harnachementen schoongemaakt, de voertuigen uitwendig gereinigd en de assen zoo noodig opnieuw gesmeerd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

110. Ook voor het drooghouden der vrachten zoowel als voor bescherming tegen de zonnewarmte worden de noodige maatregelen getroffen (graven van greppels, plaasing op steenen, toedekken met presennings e.d.), in 't bijzonder wat munitiën betreft.

111. (1) Bij bivaks van langeren duur worden de parkeerlijnen enz. zoo spoedig mogelijk vervangen door bamboes of dunne boomstammen.

(2) De uitgangen van het bivak worden met planken, sesaks enz. in goeden staat gehouden.

112. Paarden (hoefbeslag, wonden), tuigen, voertuigen en pakmiddelen worden door de geleiders onder toezicht van het kader nauwkeurig nagezien, gebreken gerapporteerd en de noodige voorzieningen getroffen.

113. Bij koude nachten kan aan het personeel worden toegestaan de paardedekens te gebruiken; zij moeten tijdig en goed gereinigd weder worden teruggegeven.

114. De inwendige dienst bij de korpsen en onderdeelen wordt geregeld op overeenkomstige wijze als in het garnizoen, met dit onderscheid, dat officieren en kader dagelijks bij toerbeurt voor den dienst worden aangewezen.

Rechtstreeksche beveiliging van de legeringsplaats.

115. (1) Onverminderd de beveiliging door de voorposten worden in elke legeringsplaats, tot afsluiting en verdediging, aan (nabij) de uitgangen wachten geplaatst, in den regel afdeelingen van de nabij gelegerde infanterie, welke zich als veldwachten gedragen.

(2) In kantonnementen of bivaks van geringe uitgestrektheid kan worden volstaan met aan de uitgangen posten te plaatsen, door de politiewacht (118) te geven.

(3) Het plaatsen van observatieposten op verheven punten verdient aanbeveling.

116. Wachten en posten moeten ordonnansen snel terecht wijzen; zij moeten daartoe bekend zijn met de kwartieren van den algemeenen bevelhebber en van den $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$commandant en voorts met de legeringsplaatsen van de hoofdonderdeelen van de troepenmacht.

117. Over dag mogen onderofficieren en minderen zich slechts op vertoon van een schriftelijke vergunning van den $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$commandant uit het $\frac{\text{kantonnement}}{\text{bivak}}$ verwijderen.

Politiemaatregelen.

118. Voor het handhaven van rust, orde en reinheid in de verschillende legeringsplaatsen der korpsen worden korpsgewijze (c.q. posten) aangewezen ($\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$, stal- en parkwachten); de infan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

terie geeft bovendien eene politiewacht, welke zich gedraagt als een garnizoenswacht en waarbij zoo noodig een arrestantenlokaal wordt ingericht.

Inwendige dienst.

119. De officieren bezoeken de kwartieren hunner manschappen en de stallen der dieren; met het kader waken zij voor de orde en voor de nakoming van de hygiënische voorschriften (natte kleeding aan het lichaam verwisselen en voeten reinigen).

120. In de eerste plaats worden de paarden verzorgd.

121. Het voederen heeft plaats door de aanwezige manschappen en de geleiders; wordt uit de mondzak gevoederd, dan wordt deze over het hoofd van het paard gehangen en met de hand ondersteund.

122. De troep moet zich steeds, zelfs in het duister, onmiddellijk marsch- en gevechtsvaardig kunnen maken, in verband waarmede de paarden zoo noodig bij kleine afdeelingen naar de drenkplaatsen worden gebracht.

123. De legeringsplaatsen zullen bij nacht moeten worden verlicht.

124. Behalve voor de wachten is na het signaal (bevel) „licht uit" het spelen verboden.

125. De manschappen kunnen bij het passeeren

van meerderen aan hunne werkzaamheden blijven, tenzij zij worden aangesproken.

126. Tusschen taptoe en reveille behoort een ieder, tenzij door dienst verhinderd, in zijn kwartier te zijn.

127. De hoogste (oudste) in rang in elk kwartier is verantwoordelijk voor het nakomen van de voorschriften.

Bijzondere voorzorgsmaatregelen.

128. Bij een ongunstige gezindheid der bevolking worden haar de wapenen ontnomen, samenscholingen verboden, bijzondere bevelen uitgevaardigd met het oog op het aanranden van militairen, het spionneeren en het geven van berichten aan den vijand; geen vergunning wordt verleend, om de legeringsplaats te verlaten; aan de inwoners wordt bevolen hunne woningen gedurende den nacht te verlichten.

129. In de nabijheid des vijands is het blazen van signalen — behalve het signaal „alarm" — verboden; het alarmsignaal mag alleen op last van den kantonnements- commandant worden geblazen, tenbivak-
zij bij plotselinge bedreiging door den vijand, in welk geval dit signaal ook bij de wachten of op last van een officier mag worden geblazen.

130. Nauwkeurige doorzoeking van in een gevecht veroverde, als legeringsplaats te benutten oorden is

PERPUSTAKAAN NASIONAL

met het oog op zich daarin wellicht schuilhoudende vijandelijke militairen geboden.

131. Spoorweg-, telegraaf- en telefoondienst, alsmede de posterij worden zoo noodig onder militair toezicht geplaatst.

Gedragregels bij een vijandelijken aanval.

132. (1) Worden de voorposten aangevallen, dan nemen de kantonnements- of bivakcommandanten maatregelen naar gelang van den aard der inkomende berichten.

(2) Dringt de vijand krachtig op, dan doet de kantonnements-/bivak- commandant de troepen onder de wapens komen en in afwachting van nadere bevelen naar de alarmplaatsen afmarcheeren, c.q. al dadelijk de hun aangegeven stellingen bezetten.

133. (1) Wordt een kantonnement/bivak overvallen (signaal „alarm"), dan moeten de wachten en de troepen, gelegerd in de gedeelten, waar de vijand is binnengedrongen, trachten hem te verdrijven of althans zoolang tegen te houden, totdat de overige troepen in het gevecht kunnen ingrijpen; de bespanningen worden opgetuigd, doch blijven tot nader bevel op hunne plaatsen.

(2) Het treinpersoneel en de geleiders houden de dieren rustig en waken ertegen, dat zij zich losrukken en wegrennen, de dragers blijven in de hun aangewezen bivakruimte.

(3) Bedaardheid en orde zijn vóór alles noodzakelijk, om de noodlottige gevolgen van een overvalling te voorkomen.

(4) Aan de inwoners moet worden bevolen, in geval van alarm in huis te blijven.

Verlaten van de legeringsplaats.

134. De wachten rukken niet eerder in dan met de veiligheid en de goede orde is overeen te brengen; de politiewacht blijft — wat de infanterie daarvan betreft — zoo lang achter, tot de troepen het kantonnement/bivak hebben ontruimd.

Legering bij een optreden tegen een inlandschen vijand.

135. Bij de keuze van een legeringsplaats moet in de eerste plaats op de hygiënische eischen worden gelet.

136. (1) De vorm der legeringsplaats regelt zich naar het terrein en naar de gelegenheid tot het onderdak brengen van de troepen.

(2) Aan den Trein worden, indien de omvang van de legeringsplaats zulks noodzakelijk maakt, woningen in de binnenruimte ervan aangewezen; aan dwangarbeiders en vrije koelies wordt een bepaald, zoo noodig afgesloten en door schildwachten bewaakt, gedeelte der legeringsplaats aangewezen; dieren worden

PERPUSTAKAAN NASIONAL

in een omheinde ruimte opgesteld; voor bruikbare gemeenschap binnen de legeringsplaats moet dadelijk worden gezorgd.

137. De beveiliging wordt in den regel opgedragen aan de infanterie en geschiedt door posten in den bivakrand, die door een politiewacht worden gegeven.

138. Elk militair houdt 's nachts zijne wapens en munitie bij zich en blijft ten allen tijde daarvoor persoonlijk aansprakelijk.

139. Wordt de legeringsplaats verrassend aangevallen, dan verzamelen officieren en kader de meest nabij zijnde manschappen onder hunne bevelen, om daarmede den vijand te lijf te gaan; tegen binnen de legeringsplaats gedrongen vijanden wordt uitsluitend van het blanke wapen gebruik gemaakt; nimmer mag binnen de legeringsplaats worden geschoten; ongewapenden blijven in de hun aangewezen kwartieren.

140. Tegen ontvreemding van wapens en munitie moet met zorg worden gewaakt; in verband hiermede moet steeds nauwlettend toezicht worden gehouden op de aan de troepen toegevoegde dwangarbeiders en vrije koelies.

V VERPLEGING.[1]

Algemeene bepalingen.

141. (1) De zorg voor de verpleging van het

[1] Omtrent de verpleging bij het optreden tegen een inlandschen vijand zie 150 e.v.

personeel der troepentreinen berust bij de officieren van den troep, waarbij ze behooren.

(2) Voor de afdeelingen van den algemeenen trein geschiedt zulks door de bij dien trein ingedeelde officieren.

(3) Voor de verpleging van transporten van den etappedienst zorgen de etappepostcommandanten.

142. (1) Te velde geschiedt de spijsbereiding als regel door den man zelf, hetgeen echter niet uitsluit, dat de manschappen zich naar verkiezing voor de bereiding van het maal en tot besparing van brandhout in groepjes van drie tot zes kunnen vereenigen; koffie en thee worden groepsgewijze gereedgemaakt.

(2) In bijzondere gevallen, waarin de methode van zelfkoken door sommige afdeelingen niet wel kan worden toegepast, worden door de betrokken commandanten maatregelen getroffen, dat, met gebruikmaking van het in den bagagetrein of op de bagagekarren in beperkten voorraad mede te voeren kookgereedschap, de spijzen in bereiden toestand aan die afdeelingen worden versterkt.

Wijze van verpleging.

143. (1) Het benoodigde voor het verplegingsetmaal, dat wordt gerekend met den avondmaaltijd aan te vangen, wordt in den regel dagelijks in den namiddag (op marsch veelal zoo spoedig mogelijk na aankomst in de legeringsplaats) door de zorg van de compagnies- (batterij-, eskadrons-) commandanten (de commandanten der treinafdeelingen) uit den

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK

bagagetrein (de bagagekarren) aan de manschappen uitgereikt.

(2) Slachtvee, versch brood, brandstoffen en gras worden niet in of bij de treinen medegevoerd en moeten derhalve worden verkregen, hetzij rechtstreeks uit de magazijnen, hetzij door aanschaffing ter plaatse; in bijzondere gevallen kan aan de troepenmacht een veldbakkerij worden toegevoegd.

(3) Is plaatselijk geen versch vleesch te verkrijgen, dan zal de verstrekking daarvan alleen kunnen geschieden, wanneer voldoende tijd beschikbaar is om ter plaatse het benoodigde vee te verzamelen, bij den troep te doen slachten en de distributie van het vleesch te doen plaats hebben.

(4) Versche groenten voor bijspijs en andere allerwege verkrijgbare, voor de bereiding van een smakelijk maal benoodigde ingrediënten, als lombok, uien, zout enz. kunnen in den bagagetrein (de bagagekarren) worden medegevoerd.

144. (1) Heeft verstrekking uit den bagagetrein (de bagagekarren) plaats gehad, dan wordt de voorraad daarin aangevuld naar omstandigheden, door aanschaffing ter plaatse, uit den verplegingstrein of rechtstreeks uit de magazijnen.

(2) De aanvulling van den voorraad in den verplegingstrein geschiedt op overeenkomstige wijze als die der bagagetreinen (de bagagekarren).

Aankoop, requisitie en fourâgeering.

145 (1) Aanschaffing ter plaatse geschiedt door **aankoop, requisitie** of **fourageering.**

(2) De aanschaffing heeft in den regel plaats tegen contante betaling; kan zulks niet, dan geschiedt zij tegen afgifte van een bon, onderteekend door den persoon — in den regel een officier — die de artikelen in ontvangst neemt.

(3) Wordt bij aankoop op onwil van de zijde der bevolking gestuit, dan wordt op last van den hoogsten bevelvoerende ter plaatse en — voor zoover daartegen geen bezwaar bestaat — door tusschenkomst van den ter plaatse met het hoogste gezag bekleeden ambtenaar tot **requisitie** (gedwongen levering), desvereischt tot **fourageering** (inbeslagneming), overgegaan; de lastgever maakt daarna zoo spoedig mogelijk, in beknopten vorm, een voorstel tot onteigening op, dat langs hiërarchieken weg aan den Commandant van het Leger wordt ingedeeld.

(4) Tegen ontvreemding en vernieling moet, evenals tegen elke willekeurige handeling, ten strengste worden gewaakt.

146. (1) Kan geen of geen tijdige distributie van levensmiddelen aan den troep plaats vinden, dan mag — **doch alleen op uitdrukkelijk bevel van den hoogsten bevelvoerende** — het noodration geheel of gedeeltelijk worden aangesproken.

(2) Wordt van het noodration gebruik gemaakt, dan moet nieuwe verstrekking — c.q. aanvulling — daarvan uit den bagagetrein (de bagagekarren) zoo spoedig mogelijk plaats hebben, waartoe de betrokken commandant maatregelen treft.

147. (1) Het rantsoen der treinpaarden op marsch is hetzelfde als in het garnizoen en bedraagt

PERPUSTAKAAN NASIONAL

2 K.G. gaba (= 2,4 K.G. padi) en 20 K.G. gras. Voor rijpaarden is het 3,5 K.G. gaba (= 4,2 K.G. padi) en 25 K.G. gras.

(2) Bij het fourageeren moet nauwlettend worden toegezien, dat geen slechte grassen (moeras- en sawahgrassen) worden geleverd, omdat hierdoor grasvergiftiging kan ontstaan en deze grassen over het algemeen weinig voedingswaarde bezitten.

(3) Goede (echte) grassen kan men gemakkelijk van zure of schijngrassen onderscheiden. Men trekt daartoe een blad van den stengel af; bij aandachtige beschouwing blijkt dit te bestaan uit 2 deelen, de bladscheede en de bladschijf; deze laatste is het vrije, dunne en smalle gedeelte, dat gewoonlijk „blad" wordt genoemd en dat door de bladscheede rondom den stengel of halm is bevestigd. Bij de echte grassen nu is deze bladscheede naar de van het blad gekeerde zijde open, bij de schijngrassen gesloten. Op de grens van bladschijf en bladscheede vindt men verder bij de echte grassen het z.g. „tongetje". Voorts is bij de echte grassen de halm rond, hol en door knoopen in geledingen verdeeld, terwijl aan een dier knoopen de bladscheede eindigt. Bij zure of schijngrassen is de halm niet hol, maar steeds gevuld met een sponsachtig weefsel; hij is verder niet rond, naar driehoekig en vertoont geen knoopen; de bladscheede is gesloten; de bladeren zijn bovendien scherper en harder. Het meest voorkomende schijngras is roempoet téki.

(4) Zeer goede grassoorten zijn o.a. berggras (grienting of kakawatan), kolomento, waderan of kasoeran, ketelan of roempet kerbo (gedong oeloe), timoenan, loelangan (weloeloegan) of djampang koeda.

(5) Goede: padi-padi, oendoelan, kolondjono of melela, djawan of toeton, daoen loeloehan kerbo, kalameta moending, temblean.

(6) Middelmatige: Bengaalsch gras, gendjoeran, soedoe gangsir of brandjangan, lantjoeran of njenjeran, blabaän, lamoeran of kakasoeran, tembagan, merakan of memerakan.

(7) Slechte: Alang[2], koeso[2] of dongdoman (speldegras), roempoet kembang gojang, djandan of roempoet pait, tambaran, lampojangan.

Verpleging op marsch.

148. (1) Voor den aanvang van zijn dagtaak en uiterlijk kort na het invallen van de duisternis moet de man een behoorlijk warm maal hebben, terwijl hij ook tusschen deze beide maaltijden voedsel tot zich moet kunnen nemen.

(2) Daar als regel geen gelegenheid zal kunnen worden gegeven om tusschen het ontbijt en den avondmaaltijd nog een maal te bereiden en het niet doelmatig is om hierin te voorzien door verstrekking van brood, moet ieder man een voor den afmarsch te bereiden maal, in den regel bestaande uit rijst en gedroogde visch of dendeng, in den eetketel bij zich dragen.

149. (1) De dieren worden voor den afmarsch gedrenkt en gevoederd; gedurende den marsch wordt alleen dan gevoederd, wanneer een langdurige rust wordt gehouden, derhalve bij het afleggen van groote afstanden; alvorens dan het voedsel te verstrekken, laat men de dieren drinken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(2) Bij groote hitte is het noodig de dieren gedurende den marsch meerdere malen te laten drinken, waartoe van gunstige gelegenheden wordt gebruik gemaakt.

(3) Voor het overige moet er naar worden gestreefd om den leefregel van het dier in overeenstemming te houden met dien, welke in het garnizoen wordt gevolgd.

Verpleging bij het optreden tegen een inlandschen vijand.

150. (1) Bij vervoer te water is op elk schip personeel van de militaire administratie belast met de verstrekking van verplegingsartikelen enz.

(2) Het eten wordt in den regel gezamenlijk bereid.

(3) Immer zal worden getracht gedurende de reis versch vleesch en brood (voor de dieren versch gras) te verstrekken.

151 (1) De verpleging te velde geschiedt door verstrekking uit den verplegingstrein of rechtstreeks uit de magazijnen, al dan niet gepaard met aankoop, requisitie en fourageering op den voet als aangegeven in 145 e.v.

(2) **Aankoop** geschiedt door de zorg van den bij een colonne ingedeelden verplegingsofficier (145).

(3) **Requisitie** mag alleen dienen ter voorziening in de dadelijke behoeften van de troepen enz. en mag niet anders dan bij volstrekte noodzakelijkheid en voor zoo kort mogelijken tijd plaats hebben, daarbij

rekening houdende met den voorraad, welke de bevolking noodig heeft, om in hare eigen behoeften te voorzien; zij geschiedt uitsluitend op last van den algemeenen bevelhebber (c.q. oudsten bevelvoerende) op door hem aan te geven wijze; het gevorderde wordt steeds tot zijne volle waarde betaald, in den regel in geld, **bij uitzondering met bons.**

(4) Blijven bevolen leveringen uit, dan kan de algemeene bevelhebber (oudste bevelvoerende) in de noodzakelijkheid geraken, desnoods met dwangmiddellen, beslag te leggen op datgene, waaraan de troep behoefte heeft **(fourageering)**; daarbij moet streng worden gewaakt tegen het wegnemen van hetgeen niet noodig is en tegen noodelooze vernieling.

(5) Is de bevolking gevlucht, dan kan over hare voorraden worden beschikt ten behoeve der troepen.

(6) Ook in de gevallen sub (4) en (5) worden de eigenaren zooveel doenlijk schadeloos gesteld, op den voet als sub (3) aangegeven.

152. (1) De regeling van de voeding geschiedt in overeenstemming met de ter zake vastgestelde of nader vast te stellen tarieven en bepalingen, c.q. volgens schaftorders, waarin de voeding voor de verschillende dagen wordt aangegeven; van de volgorde mag worden afgeweken.

(2) Het dagelijks aankomende wordt op de daarvoor vastgestelde uren en plaatsen door de troepen tegen afgifte van bons in ontvangst genomen.

(3) Indien bij uitzondering gezamenlijk menage zal worden gevoerd, zal zulks te voren moeten worden bevolen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

VI. GENEESKUNDIGE DIENST.(1)

153. Voor het uitoefenen van den geneeskundigen dienst zijn bij de bataljons infanterie, de vereenigd optredende eskadrons, de divisiën artillerie en de afdeelingen van den algemeenen trein **geneeskundige sectiën** ingedeeld; iedere geneeskundige sectie bestaat uit een staf en een aantal **verbandgroepen** overeenkomende met het aantal compagnieën, eskadrons, batterijen en hoofdonderdeelen van den algemeenen trein (zie 23).

154 Alle militairen, behoorende tot de veldtroepen of tot de bezetting (bewaking) van verdedigingswerken (stellingen) worden met een „noodverband" uitgerust; oefening in de aanwending van dit verband moet geregeld plaats hebben.

155. Bij legering van langeren duur op eenzelfde plaats wordt de geneeskundige dienst op overeenkomstige wijze geregeld als in het garnizoen. Naar behoefte worden ziekenverblijven opgericht.

156. (1) Bij het verlaten van de legeringsplaats bepaalt de $\frac{\text{kantonnements-}}{\text{bivak-}}$ commandant in overleg met den Chef-arts, hoe moet worden gehandeld met de zieken (gewonden), die niet met de troepen kunnen medegaan.

(2) Als regel geldt, dat alleen de lichte zieken, die den marsch niet zullen ophouden, uit de legeringsplaats worden medegenomen en dat de overigen (c.q. door de zorg van etappecommandanten) naar een ziekeninrichting worden overgebracht; voor deze kunnen verzamelplaatsen worden aangewezen.

(3) Lijders, die kunnen loopen, volgen hun korps bij den bagagetrein; de bij de korpsen ingedeelde voertuigen voor ziekenvervoer blijven in de eerste plaats beschikbaar voor liggend te vervoeren lijders.

(1) Omtrent den geneeskundigen dienst bij optreden tegen een inlandschen vijand zie punt 160.

157. (1) Militairen, die gedurende den marsch ongesteld worden, ontvangen voorloopige hulp van de ziekenverplegers bij de geneeskundige sectiën (verbandgroepen).

(2) De voor het vervoeren van zieken bestemde dragers moeten steeds en uitsluitend voor deze taak beschikbaar worden gehouden.

158. Bij den algemeenen trein worden de staf der geneeskundige sectie en de verbandgroepen naar behoefte ingedeeld; de paardenarts sluit zich aan bij den staf der geneeskundige sectie.

159. (1) Voor de uitoefening van den geneeskundigen dienst worden geneeskundige sectiën ingedeeld, bestaande uit een staf, waarbij een officier van gezondheid, en eenige verbandgroepen, waarvan 1 of meer bij den trein ingedeeld, elk bestaande uit 1 Europeesch en 1 Inlandsch soldaat ziekenverpleger, 1 mandoer en 10 dragers.

(2) De bij den algemeenen trein ingedeelde verbandgroepen marcheeren op de daarvoor in aanmerking komende plaatsen tusschen de treinonderdeelen;

PERPUSTAKAAN NASIONAL

de staf van de geneeskundige sectie, waartoe zij behooren, marcheert aan den staart van den algemeenen trein.

VII. VOORLOOPIGE BEHANDELING VAN KLEINERE GEBREKEN EN MEEST VOORKOMENDE ZIEKTEN BIJ PAARDEN.

160. (1) De hieronder aangegeven behandelingswijzen van zieke en gewonde paarden kunnen worden toegepast, indien geen paardenarts hulp kan verleenen. Zoodra de gelegenheid zich daartoe voordoet, moet de hulp van een paardenarts worden ingeroepen.

(2) Bij de behandeling van ziekten en verwondingen geldt als algemeene regel, dat in de eerste plaats de oorzaak der kwaal moet worden opgespoord en weggenomen en men het zieke lichaamsdeel zooveel mogelijk rust moet gunnen; zoo moet bijv. bij oogziekten het licht worden getemperd door een oogkap of door plaatsing van den patiënt in een donkeren stal. Reinheid moet in alles worden betracht.

161. (1) Acute ontsteking in 't algemeen is eene aandoening, die aan de uitwendige deelen veelvuldig wordt waargenomen, gewoonlijk als gevolg van uitwendige beleedigingen, kneuzingen, wonden enz. De voornaamste verschijnselen zijn: warmte, zwelling, pijn en stoornis in de beweging of in 't algemeen in de functie van het zieke deel.

(2) De acute ontsteking wordt behandeld met koude (ijs, begietingen, compressen).

(3) De meest voorkomende ontstekingen zijn: oogontsteking, huidontsteking, waartoe ook drukkingen behooren, gewrichts-, spier- en peesontsteking, ontstaan door verstuiking, ontwrichting en andere beleedigingen, hoefontsteking, beenvliesontsteking, balzakontsteking, liggers, piephakken.

162. (1) Bij de chronische, reeds lang bestaande, ontsteking, treden geen warmte en pijn op, zoodat als eenige verschijnselen zwellingen en, waar zichtbaar, roodheid zijn aan te toonen. In vele gevallen worden goede resultaten verkregen met massage, hetzij droog, hetzij met behulp van vaseline, olie, kwikzalf enz. Bij het masseeren moet gekneed of gewreven worden in de richting van den bloedstroom naar het hart.

(2) Eene acute ontsteking kan genezen of chronisch worden of wel in ettering overgaan. Hoopt de etter zich daarbij op eene bepaalde plaats op, dan ontstaat een abces. Bij oppervlakkige abcessen ziet men soms een geel, kleverig vocht doorzweeten. Bij het optreden van abcessen moet de etter worden weggenomen. Geschiedt zulks niet, dan kan bloedvergiftiging het gevolg zijn of wel kan het abces zelf door zijne ligging gevaar opleveren; een abces aan de keel b.v. kan door druk op de luchtpijp ademnood, ja zelfs den dood tengevolge hebben. Soms heeft de ontlasting van etter zonder aanwending van hulpmiddelen plaats, in andere gevallen moet men door pappen of door het aanleggen van een waterverband het z.g. rijp worden en doorbreken trachten te bevorderen, dan wel het abces opensnijden. Pap mag niet te warm zijn. Waterverband bestaat uit in water (bij voorkeur gekookt of uit een waterleiding) gedrenkte watten of Engelsch pluksel, dat op de gezwollen plaats wordt gelegd en bedekt met een stuk ondoordringbare stof

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(taf, imitatieleer, caoutchoucpapier), dat over het eerste heenreikt; het geheel wordt aan het paard met een windsel bevestigd en eenmaal in de 24 uur het verband verwisseld. Openen van het abces met een mes mag eerst dan plaats hebben als men zeker is van de aanwezigheid van etter, het dier koorts begint te krijgen en pappen of waterverbanden niet hebben geholpen. Bij abcessen in de keelstreek is het gebruik van het mes door leeken gevaarlijk.

(3) Na het doorbreken wordt het abces uitgedrukt en dit dagelijks herhaald, totdat geen etter meer aanwezig is, verder de wond met carbolzuur (1%), creoline (1%) of sublimaat (1%) uitgewasschen en verder met jodoform bestrooid. Zoo mogelijk laat men het paard afstappen.

163. (1) Hoefkreupelheid. De hoef wordt zorgvuldig gereinigd en nagegaan of spijkers ingetrapt of steentjes ingeklemd zijn, dan wel of de oorzaak gezocht moet worden in vernagelen, slecht beslag enz. Is er een wond ontstaan, dan moet voor reinheid worden gezorgd. De emmer, de lappen, het te bezigen water, verbandmiddelen en de handen, waarmede wordt behandeld, worden zoo noodig zorgvuldig gereinigd.

(2) De behandeling bestaat in het aanwenden van koude compressen of in het plaatsen van het zieke been in stroomend water. De kroonrand van den hoef moet hierbij dik met vet worden besmeerd, om te voorkomen, dat de hoornkroon op den duur door het vocht zou worden verweekt.

164. (1) Rotstraal bestaat in eene ziekelijke afscheiding van week hoornweefsel aan den straal, gepaard gaande met afzondering van een grauw, kleverig, dikwerf stinkend vocht.

(2) Oorzaken zijn: het te weinig besnijden der drachten of te sterk besnijden van den straal, maar in hoofdzaak onvoldoende reiniging der hoeven en de inwerking van urine en mest of andere vochtigheid. Beginnende rotstraal wordt behandeld door op den straal bruine teer te smeeren; overigens kunnen de paarden dienst doen. Is het lijden ernstiger, dan is eene behandeling met eene oplossing van witte of blauwe vitriool (troesie op elken passer verkrijgbaar) en daarna met bruine teer en het aanleggen van een verband noodig.

165. Kneuzingen, waaronder men verstaat eene beleediging of verscheuring van onder de huid gelegen deelen, zonder dat deze laatste zelve beschadigd is, meestal het gevolg van eene beleediging door stompe voorwerpen, genezen gewoonlijk vanzelf of door aanwending van koude compressen of van een waterverband.

166. (1) Drukking van schoft, rug, ribben, lendenen, borst. Men noemt een paard gedrukt, als het hier of daar eene beleediging, veroorzaakt door het harnachement, vertoont. De oorzaken der drukkingen zijn meestal te zoeken in niet passend harnachement, in een harnachement, dat niet goed wordt schoongemaakt en daardoor hard en onbuigzaam is geworden, in plooien van de deken, in slechte ligging van het zadel, slechten zit van den ruiter en te los aansingelen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(2). De geringste graad van drukking is de „schaving", waarbij de huid van het haar ontdaan is en eene plaatselijke zwelling wordt waargenomen; soms is ook de bovenste huidlaag afgeschuurd. In 't laaste geval wordt de schaving met eene oplossing van blauwe vitriool of met jodoform behandeld.

(3) Een andere vorm van drukking is de „oplooping", gewoonlijk aan de ribben waargenomen. Deze wordt behandeld met koude, liefst koude compressen. Dezen zelfden vorm van drukkingen vindt men ook wel aan de borst of ter zijde van den schoft. Door verbetering van het harnachement komen rug-, schoft- en lendendrukkingen bij militaire treinpaarden slechts zelden meer voor.

(4) Bij het constateeren van drukkingen en schavingen wordt, zoodra tijd en omstandigheden het toelaten, door verandering van indeeling of tuig gezorgd, dat de gewonde plaats verder vrij blijft, hoe gering de verwonding ook zijn moge. Op deze wijze kan het dier spoedig weer op zijne plaats invallen; laat men het echter verder dragen of trekken, dan is het weldra voor alle diensten onbruikbaar.

(5) Is men in de volstrekte noodzakelijkheid, op den rug gedrukte dieren door te gebruiken, dan kan men bij gebruik van een deken deze ter hoogte van de gedrukte plaats en in den onmiddellijken omtrek daarvan wat uitsnijden. Een jong pisangblad of hospitaallinnen onder de deken kan ook doelmatig zijn.

(6) Overigens kan soms het verleggen van singels, het hooger of lager brengen van broek of borstriem enz. worden toegepast.

(7) Roven van oude wonden worden na het

aftuigen (c.q. baden) met vaseline ingesmeerd, zonder de huid rondom de roof te raken; zulks wordt echter in geen geval 's morgens vóór den afmarsch herhaald.

167. Wonden. Getracht moet worden de bloeding te stelpen. Als het paard aan een been verwond is, kan dit geschieden door boven of beneden een band of riem vrij vast aan te halen en wel beneden de wond, wanneer het bloed langzaam uitvloeit en boven, wanneer het bloed uitspuit. De wond wordt daarna met een los verband met in creoline — of carboloplossing gedoopte watten verbonden. Beschikt men over perubalsem, dan is deze zeer aan te raden bij wonden, waarin vuil is gekomen. Het paard wordt daarna aan de hand meegevoerd.

168. Vernagelen. Het kan gebeuren, dat de smid bij het beslaan aan een der nagels een verkeerde richting heeft gegeven, zoodat die nagel op de vleezige deelen van den hoef drukt en pijn veroorzaakt; zelfs kunnen de vleezige deelen verwond zijn. In beide gevallen kreupelt het paard. Loopt dus een paard onmiddellijk of weinige dagen na het beslaan kreupel, dan kan de oorzaak zitten in een slecht beslag en moet de hoef worden onderzocht. In rust wordt de pijnlijke hoef meestal vóór gezet en telkens opgetild. De hoef voelt warm aan. Door den hoef en de nagels één voor één te bekloppen onderzoekt men, waar de pijnlijke plaats zit. Is de hoef zeer pijnlijk, dan moet het ijzer worden afgenomen. Blijkt echter duidelijk, in welken nagel de oorzaak der kreupelheid is gelegen, dan kan men volstaan met dezen nagel weg te nemen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Is de uitgetrokken nagel zuiver en droog, dan is dit een bewijs, dat hij den hoef niet verwond heeft; men kan zich dan bepalen tot wat rust en koude compressen. Komt echter na het uittrekken van den nagel bloed of etter te voorschijn, dan moet het ijzer worden afgenomen en — bij aanwezigheid van etter — het nagelgat met de renet een weinig worden vergroot om het afvloeien van den etter te vergemakkelijken. De verdere behandeling bestaat in uitspuiten met creoline- of carboloplossing, indruppelen met jodoformether en aanlegen van een verband. Bij het eerstvolgende beslag zorgt men er voor, dat het ijzer niet drukt op de plaats der vroegere verwonding, terwijl de daar behoorende nagel wordt weggelaten.

169. Nageltred. Hieronder wordt verstaan eene verwonding van de vleezige deelen van den hoef door het trappen op een of ander voorwerp. De behandeling geschiedt als bij verwonding of vernageling. Goede reiniging en uitwassching met antiseptische oplossingen is hierbij ten zeerste aan te bevelen. Ook hier is het noodig een verband aan te leggen om indringen van vuil te beletten.

170. Kroonbetrapping (beleediging van de kroon van den hoef) wordt als andere verwondingen behandeld.

171. Verballen is eene verwonding of kneuzing der ballen, waarbij de paarden kreupel loopen. De hoefballen voelen warm aan of zijn verwond. In het eerste geval geschiedt de behandeling met koude compressen, bij verwonding als bij andere verwondingen met aanleggen van een verband.

172. Hoornscheuren. Een hoornscheur is eene verbreking van den samenhang van het hoornweefsel in eene richting van boven naar beneden. De oorzaak kan gelegen zijn in slechte hoedanigheid, droogheid of broosheid van het hoornweefsel, in een minder goeden vorm van den hoef, in wonden van den vleeschkroon, in ongelijk besnijden van den hoef, te groote nagels, niet vlak gesmede ijzers. Ze kunnen gepaard gaan met beleedigingen van het inwendige van den hoef. Is dit niet het geval, dan is het voldoende aan het boveneinde der scheur een gaatje te branden. Desnoods kan het paard dan aan dien hoef worden beslagen met een ijzer met 2 lippen, ter weerszijden der scheur één, waarbij de hoef ter plaatse van den scheur niet op het ijzer mag drukken.

173. Hoornkloven zijn scheuren in dwarse richting, meestal ontstaan na kroonbetrapping. De behandeling bestaat in verwijderen van de losse hoorndeelen en bekappen van den draagrand, zoodat het ijzer ter plaatse niet draagt.

174. Verstuiking. Heeft in een of ander gewricht eene beweging plaats, uitgebreider dan met den bouw van het gewricht is overeen te brengen, doch zonder dat de gewrichtsuiteinden zich blijvend ten opzichte van elkaar verplaatsen, dan noemt men zulks een verstuiking. De oorzaak ligt in een val, een stoot, een mispas, een sprong enz.; op het oogenblik der verstuiking ontstaat hevige pijn, waardoor het paard plotseling in elkander kan zakken. Daarna treedt kreupelheid op, terwijl het gewricht verschijnselen van ontsteking vertoont. De behandeling ge-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

schiedt met koude compressen. Met massage moet worden gewacht totdat de pijn is verdwenen. De belangrijkste en meest voorkomende verstuikingen zijn die van het schoudergewricht en van den kogel.

175. Boegkreupelheid ontstaat door verstuiking van het schoudergewricht of door rheumatisme, door hevige schokken, door onregelmatige verdeeling van den te dragen last enz. Verschijnselen zijn: in rust staat het paard met het zieke been vóór, loopende wordt daarmede een kortere pas gemaakt dan met het gezonde; het paard kreupelt meestal slechts weinig en treedt als gewoonlijk in den kogel door. Het struikelt vaak. De kreupelheid neemt toe, als men het paard op het zieke been laat draaien of het een helling doet bestijgen. Bij het teruggaan wordt het zieke been nagesleept. De schouderbeweging is niet vrij. Neemt men het zieke been op en beweegt het heen en weer, dan heeft het paard veel pijn. De behandeling bestaat in rust, koude compressen en later massage of inwrijvingen met kamferspiritus.

176. Kogelverstuiking. De oorzaak hiervan kan gelegen zijn in het rijden over slechte, harde wegen, of oneffen terrein (droge sawah), in struikelen, in mispassen bij het springen, in snelle bewegingen en plotseling halt houden, in slecht beslag enz. Het gewricht is gezwollen, warm en pijnlijk, vooral bij buiging. Het paard zet het verstuikte been voorzichtig neer; is de verstuiking hevig, dan raakt alleen de teen den bodem aan. Het paard treedt niet door, dikwijls echter knikt het ver door in den kogel. De behandeling bestaat in rust, koude omslagen, massage

of inwrijvingen met kamferspiritus en het aanleggen van een verband.

177. Verloren eetlust treedt dikwijls als eerste verschijnsel bij velerlei ziekten op (koorts, maag-, darm-, long-, lever-, of nierlijden), daarom moeten paarden met verloren eetlust goed geobserveerd worden. Alvorens het paard zelf te onderzoeken moet men nagaan of de oorzaak gelegen kan zijn in onzindelijkheid van den voederbak of slechte hoedanigheid van het voeder. Verloren eetlust komt meermalen voor door groote vermoeidheid na lange marschen. Ook kan de oorzaak gelegen zijn in het gebit, n.l. in het wisselen van kiezen of in haken aan de kiezen. Op het gebit moet hierbij dus in de eerste plaats worden gelet. Keert de eetlust in een paar dagen niet vanzelf terug, en is geen der genoemde oorzaken in het spel, dan heeft men in de meeste gevallen te doen met een lichte maag- of darmaandoening. De behandeling bestaat in 2 à 3 maal daags toedienen van 10 gram dubbelkoolzure soda of 5 gram zoutzuur in het drinkwater. Treedt geen genezing in, dan is ingrijpen door een deskundige noodig.

178. Diarrhee is geen ziekte, maar een verschijnsel van een ziekte, gewoonlijk van een maag- of darmlijden. De mest is daarbij dun, wordt met een krachtigen straal ontlast of loopt langs de beenen af. De oorzaak is in den regel kouvatten of slecht voedsel. De behandeling bestaat in: het plaatsen buiten den wind, bedekken met een deken, den buik meermalen daags inwrijven met kajoe-poetih-olie of arak en verder rust houden. Verder geve men het dier gemakke-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

lijk verteerbaar voedsel of alleen gras bij kleine hoeveelheden tegelijk. Treedt genezing in, dan ga men eerst langzamerhand weder tot het geven van het normale voedsel en het doen verrichten van de gewone diensten over. Bij langdurige diarrhee kan het noodig zijn den darm te desinfecteeren door b.v. toediening van 5 gram creoline op een flesch water, 2 à 3 maal daags.

179. Grasvergiftiging. Het meest in het oog vallend verschijnsel hierbij is hevige diarrhee, soms ook koorts. Evenals bij andere plotselinge ernstige ziekten treedt ook bij grasvergiftiging dikwijls hoefontsteking op; daarop dient dus nauwkeurig te worden gelet. Grasvergiftiging verloopt menigmaal in weinige uren doodelijk. Het veelvuldigst treedt zij op in de overgangstijdperken der moessons. De hoedanigheid van het gras laat dan dikwijls veel te wenschen over, aangezien het dan meermalen rottende en beschimmelde plantendeelen bevat, die als de oorzaak der ziekte worden beschouwd. Daarom moet men steeds nauwkeurig toezicht op het te voederen gras uitoefenen; vooral in genoemde tijdperken mag het gras nóch van te droge, nóch van moerassige gronden gesneden zijn. Alle schijngrassen keure men dan af, evenzoo gras dat bijna uitsluitend uit padi[2] of oendoelan bestaat. Aanbeveling verdient het verder het gras voor het gebruik eenigen tijd te doen drogen.

De behandeling is: den buik inwrijven met arak, kajoepoetih of andere prikkelende middelen en een deken opleggen; om het uur toediening van 5 gram creoline in een flesch water om den darm te desinfecteeren. Tegen de diarrhee zelf mogen geen middelen

worden gegeven, dus geen opium. Het paard moet rust houden. Bij ingetreden herstel laat men de deken liggen, gaat door met nu en dan de buik te wrijven, en geeft als voedsel een weinig goed gras, of een weinig boeboer met zout of rijstwater. Eerst eenige dagen na volledig herstel mag weer tot het voeren van het ration gaba worden overgegaan. Is geen hoefontsteking opgetreden, dan laat men het paard bij goed weer enkele oogenblikken afstappen. De hoefontsteking wordt op de gewone wijze behandeld.

180. (1) Koliek is geen ziekte op zich zelf; talrijke ziekten kunnen daaraan ten grondslag liggen. Men verstaat onder koliek een reeds verschijnselen, waarvan die van pijn in den buik het meest op den voorgrond treden. Paarden, die koliek hebben, vertoonen in den aanvang lusteloosheid, treurigheid, gebrek aan eetlust; daarna beginnen zij te kreunen en te steunen, kijken meermalen naar den buik, slaan met den staart en de achterbeenen tegen het lijf, trachten telkens, doch vruchteloos, te urineeren, ontlasten herhaaldelijk een weinig mest, krommen den rug en zetten de beenen onder het lijf. Meer en meer worden zij onrustig, gaan nu eens liggen, dan weer staan en beginnen te rollen. De ooren en beenen worden koud, sterke zweetafscheiding treedt op, vooral bij de ooren, de zijvlakten van hals en borst, de buik, de flanken en den balzak. Het lijf is gespannen, ademhaling en pols zijn dikwijls versneld.

(2) Naar gelang van de oorzaak onderscheid men: krampkoliek, overvoeringskoliek, verstoppingskoliek, steenkoliek, windkoliek, wormkoliek enz. Bij paarden

PERPUSTAKAAN NASIONAL

met eene geregelde levenswijze, zooals de troepenpaarden, komt koliek bijna uitsluitend in den eenvoudigsten en minst gevaarlijken vorm voor, n.l. in dien van rheumatische of krampkoliek, als gevolg van kouvatten.

De behandeling is: de buik wrijven met stroowischen, daarbij gebruik makend van een licht prikkelend smeersel b.v. van kamferspiritus (20 deelen) en terpentijnolie (1 deel) of arak of kajoepoetiholie. Krachtig wrijven aan weerszijden gedurende ± 10 minuten; ook de beenen moeten worden gewreven; daarna legt men het paard een deken op en laat het bij goed weer afstappen. Het z.g. afdraven of warm rijden is zeer nadeelig. Op stal veel stroo, opdat het kan rollen.

(3) In den regel is herstel binnen enkele uren ingetreden. Duurt de koliek langer dan 24 uur, dan bestaat levensgevaar. Dikwijls treedt als eerste verschijnsel van genezing bij den patient urineloozing op. Verkeerd is echter de meening, dat een koliek veroorzaakt wordt, omdat het paard niet kan urineeren en het is dus onnoodig te trachten de urineloozing te bevorderen.

181. Moeilijke waterloozing kan het gevolg zijn van lang achtereen loopen, zonder het paard door kleine rusten gelegenheid tot stallen te hebben gegeven, z.g. over het water rijden. Het paard neemt daarbij de houding tot wateren aan zonder gevolg. De verschijnselen zijn dezelfde als bij krampkoliek beschreven; de behandeling is als bij krampkoliek.

182. Huiduitslag, eczeem (niet te verwarren met schurft). De verschijnselen zijn: uitvallen der haren, vorming van puistjes op de huid, afschilferen der huid, vorming van blaasjes, ook verwondingen en korstvorming, veroorzaakt door het schuren als gevolg van de hevige jeuk, waarmede de huiduitslag gepard gaat. De behandeling bestaat in éénmaal daags de aangedane plaatsen met groene zeep wasschen en daarna insmeren met licht desinfecteerende en verzachtende middelen (boorzalf) of meer opdrogende (ruikzalf of loodwater). Bij meer sleepende gevallen, waarbij de huid verdikt is, gebruikt men bij voorkeur een teerzalf. Het komt vooral aan op de goede aanwending van het geneesmiddel.

183. Mok is een huiduitslag in de kootholte.

184. Rasp is een eczeem met korstvorming aan de achtervlakte van den handwortel of de voorvlakte van het spronggewricht, die behandeld wordt met zalven, bij voorkeur zinkzalf (1 deel zinkoxyde en 8 deelen vaseline of ander vet).

185. Verkoudheid noemt men eene plotselinge ontsteking van het neusslijmvlies, veroorzaakt door kouvatten. Het neusslijmvlies is daarbij rood en gezwollen; een waterig, later etterig vocht vloeit uit den neus. Het paard briescht vaak en hoest nu en dan. Soms zijn de klieren in den keelgang gezwollen. De behandeling bestaat in plaatsing in een tochtvrijen stal en gebruik van dampbaden. In den regel is verkoudheid binnen 8 dagen genezen. Is dit niet het geval, dan moet deskundige hulp worden ingeroepen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

omdat dan gevaar bestaat voor droes, hetzij goedaardigen, hetzij kwaden droes. De verschijnselen van kwaden droes, de meest gevreesde ziekte der paarden, zijn voor een leek niet altijd gemakkelijk te herkennen; zij toonen veel overeenkomst met de verschijnselen van goedaardigen droes, die in den aanvang dezelfde zijn als die van verkoudheid. Daarom verdient het aanbeveling paarden, die langer dan 8 dagen aan verkoudheid lijden of die gezwollen klieren en hevig loopende neuzen hebben, af te zonderen en onder deskundige behandeling te stellen.

AANHANGSEL.

Enkele bepalingen van het oorlogsrecht toepasselijk tegenover den inlandschen vijand.

186. (1) Het vernietigen van de middelen van bestaan en het verbranden en vernielen van eigendommen kunnen er slechts toe leiden, om de van alles beroofde bevolking in de armen der verzetspartij te drijven en het onderdak brengen alsmede de verpleging der eigen troepen ernstig te bemoeilijken; daarom moeten dergelijke handelingen streng worden tegengegaan.

(2) De rustige bevolking worde beschermd; godsdienstige gebruiken en aloude instellingen, mits niet strijdig met de door beschaafden gehuldigde humanitaire opvattingen (zooals slavernij, koppensnellen, bloedwraak en dergelijke zijn) moeten worden geëerbiedigd.

(3) Bouwwerken, gewijd aan eerediensten, zoogenaamde heilige plaatsen en die, welke geschiedkundige beteekenis of kunstwaarde hebben, moeten door onze troepen worden ontzien, tenzij zij gewapenderhand worden verdedigd; eerbiediging van door de volksinstellingen gewijde of andere belangrijke gebouwen mag echter nimmer zoo ver gaan, dat de troepen daardoor tactisch in eene ongunstige positie worden gebracht of onder bepaald onhygiënische verhoudingen worden gelegerd.

(4) Geweldenarijen, strooperijen, plundering en alle andere vexatiën moeten met gestrengheid worden

PERPUSTAKAAN NASIONAL

tegengegaan en bestraft; het kan noodig zijn den troep hierop met den meesten nadruk te wijzen.

(5) De eer en de rechten van het gezin, het leven der personen en de bijzondere eigendom moeten worden geëerbiedigd.

(6) De bijzondere eigendom kan niet worden verbeurdverklaard, wel tegen vergoeding ten behoeve van den troep worden opgevorderd of in bezit (gebruik) genomen.

187. Bij alle ontmoetingen met de verzetspartij moet met den meesten ernst er naar worden gestreefd het leven van vrouwen en kinderen te sparen.

188. Ruwheid en geweld tegenover gevangenen, die zich niet verzetten, is ten strengste verboden; zij kunnen echter, wanneer de omstandigheden zulks eischen, worden gebonden.

189. Het is ten strengste verboden de in gebruik gegeven of door het Legerbestuur toegelaten munitie te vervormen, vergift of vergiftigde wapenen te bezigen alsmede projectielen of stoffen, welke noodelooze smarten veroorzaken en in den strijd tusschen beschaafde volken niet zijn toegelaten; de bedreiging, dat geen kwartier zal worden gegeven, is nimmer geoorloofd.

190. Alle oorlogsbuit is eigendom van den Lande.

191. (1) De in onze handen gevallen vijanden, die gewond of ziek zijn, moeten door onze troepen gespaard en zooveel mogelijk worden verzorgd; kunnen zij niet worden medegenomen, dan worden zij aan de zorg van de bevolking overgelaten.

(2) Het mishandelen, verminken of afmaken van in onze handen gevallen vijanden, anders dan in geval van wettige zelfverdediging, wordt strafrechterlijk vervolgd.

192. (1) Moeten troepen worden gelegerd in kampongs, dan mogen woningen en andere gebouwen slechts met toestemming van de bewoners — dan wel van de hoofden of oudsten, wanneer de bewoners afwezig zijn — in gebruik worden genomen; alleen bij volstrekte noodzakelijkheid mag ontruiming der woningen worden geëischt; de keuze der gebouwen moet steeds in overleg geschieden met de bevolking, zoodanig dat deze daarvan den minst mogelijken overlast ondervindt. Voor het gebruik der woningen wordt aan de bewoners een billijke schadeloosstelling verleend; het ten behoeve van de troepen geleverd bouw- of ander materiaal moet steeds worden betaald.

(2) Tot het voor legeringsdoeleinden enz. meer geschikt maken van woningen enz. wordt het gebruik van materialen van andere woningen zooveel mogelijk vermeden; tegen vernieling van aanplantingen en het eigenmachtig beschikken over voorraden, materialen, vee, pluimgedierte, enz. moet streng worden gewaakt.

(3) Huiszoekingen moeten aan officieren of onderofficieren worden opgedragen, in geen geval aan ongegradueerden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BIJLAGEN.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BIJLAGE II.

BERICHTKAART.

(Couvert)

N°.
Tempo.

AAN

Verzonden: plaats_____
datum_____
____uur____min. V.M. / N.M.

Ontvangen: plaats_____
datum_____
____uur____min. V.M. / N.M.

Handteekening v/d ontvanger.
(duidelijk)
kwaliteit.

N.B. Dit couvert na invulling aan den overbrenger teruggeven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(VOORZIJDE).

_____No.

_____Brigade

_____Bataljon

_____Divisie.

_____Campagnie

_____Eskadron

_____Batterij.

Verzending:

plaats _____

datum _____

_____uur_____min. V.M. / N.M.

BERICHT.

_____

_____

_____

_____

Overbrenger:
(duidelijk) kwaliteit.

Handteekening v/d verzender:

(ACHTERZIJDE).

[Bestemd voor de schets en overigens voor vervolging van het rapport (bericht)].

(Is verdeeld in vierkanten van 1 c.M. zijde).

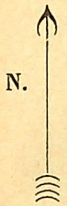

SCHAAL: Infanterie $^1/_{6500}$ (10 passen op den c.M.):
Cavalerie $^1/_{10000}$.

N.B. De niet gebezigde schaal wordt doorgeslagen; de N. naald kan worden verplaatst.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

N.B. Voor deze berichtkaart kan ook ½ vel papier worden gebruikt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BIJLAGE III.

Samenstelling der munitietreinen op voet van oorlog.

Samenstelling.	Militairen.		Burgerpersoneel.	Paarden.		Transportmiddelen.				Toelichtingen.
	Officieren.	Onderofficieren en minderen.		Officiers.	Troepen.	Bedienden, dragers en geleiders	Dos à dos met 2 paarden.	Karren met 2 paarden.	Karren met 1 paard.	
A. Munitietreinen bij het veldleger.										
I. Staf der Munitietreinen.										
Kapitein commandant (*a*)	1	—	—	2	—					(*a*) Met 4 raderbaren „de Mooij", ook bestemd voor den verplegingstrein.
Paardenarts (1)	1	—	—	1	—	2(1)	—	—	—	(1) Bedienden.
Administratief personeel (2)	1	2(3)	—	1	—	2(1)	—	—	—	(2) Doet tevens dienst bij den verplegingstrein.
Geneeskundig personeel	1(4)	3(5)	—	1	—	2(1)	—	—	—	(3) Schrijvers.
Ziekendragers	—	—	—	—	—	2(1)	—	—	—	(4) 2 Europ. en 1 Inl. van het hospitaal personeel.
Kar voor ziekenvervoer	—	—	—	—	—	6(*a*)	—	—	—	(5) Voor bagage officieren, administratie kistjes en kookgereedschap.
Verband-Transportkar	—	—	—	—	—	1	—	—	1	(6) Van het wapen der infanterie.
Bagagekar (6)	—	—	—	—	—	1	—	—	1	(6*a*) Van den trein.
Totaal	4	5	—	5	—	1	—	1	—	(7) Per veldbataljon wordt gerekend op 1 groep; komt men daardoor tot een oneven aantal groepen, dan telt één der sectiën 3 groepen; het personeel en materieel van elke sectie wordt gelijkelijk over de groepen verdeeld.
						17	—	1	2	
II. Infanterie Munitietrein.										
a. 1e Infanterie Munitiecolonne.										
Staf.										
Luitenant commandant (8)	1	—	—	2	—					(8) Belast met het toezicht op de sectie, is bij de oneven sectiën Eur. sergeant.
Zadelmaker	—	—	1	—	—	2(1)	—	—	—	(9) Belast met het toezicht op de groep.
Hoefsmid	—	—	1	—	—	—	—	—	—	(10) Nl. 16 tot vervoer van 56 kisten à 2000 patronen, 2 met gereedschappen en 2 als reserve.
Wielrijders	—	2	—	—	—	—	—	—	—	(11) Per 2 veldbataljons wordt gerekend op 1 groep, overigens als (7).
Bagagevoertuig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(12) Belast met het toezicht op de sectie en op één der groepen.
Totaal	1	2	2	2	—	1	1	—	—	(13) Tot het vervoer van 112 kisten à 2000 patronen voor de Infanterie; de gereedschappen enz. en de bagage van het personeel — ook van den staf der munitiecolonne — worden over deze voertuigen verdeeld.
						3	1	—	—	
Sectiën.										Bovendien worden de karren met cavaleriemunitie (per eskadron 1 kar met 6 kisten à 2000 patronen) bij één of meer sectiën ingedeeld.
Per sectie van 2 groepen (7): Gegradueerde (9*a*)	—	1(9)	—	—	1(6*a*)					(14) Van het Wapen der Artillerie; het minder personeel wordt gegeven door de batterijen en het depôt der bereden Artillerie.
Treinsoldaten 1e kl.	—	2(9)	—	—	—	—	—	—	—	
Munitiedragers	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Voertuigen	—	—	—	—	—	4	—	—	—	
Totaal	—	3	—	—	1	20	20(10)	—	—	
						24	20	—	—	

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling.	Militairen. Officieren.	Militairen. Onderofficieren en minderen.	Burgerpersoneel.	Paarden. Officiers-	Paarden. Troepen-	Transportmiddelen. Bediendenen, dragers en geleiders.	Transportmiddelen. Dos à dos met 2 paarden.	Transportmiddelen. Karren met 2 paarden.	Transportmiddelen. Karren met 1 paard.	Toelichtingen.
b. 2e Infanterie Munitiecolonne.										
Staf.										
Sergeant-majoor commandant (6*a*)	—	1	—	—	1	—	—	—	—	
Zadelmaker	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Hoefsmid	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Wielrijders	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Totaal	—	3	2	—	1	—	—	—	—	
Sectiën.										
Per sectie van 2 groepen (11). Gegradueerde (6)	—	1(12)	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen (11). Fuselier	—	1(9)	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen (11). Munitiedragers	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen (11). Voertuigen	—	—	—	—	—	20	—	20(13)	—	
Totaal	—	2	—	—	—	22	—	20	—	
III. Artillerie Munitietrein.										
a. 1e Artillerie Munitiecolonne.										
Staf.										
Luitenant commandant (6*a*)	1	—	—	2	—	2(1)	—	—	—	
Zadelmaker	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Hoefsmid	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Wielrijders	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Bagagevoertuig	—	—	—	—	—	1	1	—	—	
Totaal	1	2	2	2	—	3	1	—	—	
Sectiën (23).										
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (15). Gegradueerde (6*a*)	—	1(12)	—	—	1(6*a*)	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (15). Treinsoldaten 1e kl.	—	1(9)	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (15). Munitiedragers	—	—	—	—	—	4	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (15). Voertuigen	—	—	—	—	—	20	20(16)	—	—	
Totaal	—	2	—	—	1	24	20	—	—	

(15) Per sectie veldartillerie wordt gerekend op 1 groep, overigens als (7).
(16) T. w. 18 voertuigen met 66 kisten G. en G. K. T. en 2 kisten K. T. benevens 2 voertuigen met gereedschappen, tevens als reserve.
(17) Per sectie bergartillerie wordt gerekend op 1 groep; overigens als (7).
(18) T. w. 14 voertuigen met 48 munitiekisten en 2 met gereedschappen tevens als reserve.
(19) Per 2 sectiën veldartillerie wordt gerekend op 1 groep; overigens als (7).
(20) Vervoeren 132 kisten met G. en G. K. T. zoomede 4 kisten met K. T.; de gereedschappen enz. worden over deze voertuigen verdeeld.
(21) Per 2 sectiën bergartillerie wordt gerekend op 1 groep; overigens als (7).
(22) Vervoeren 96 munitiekisten; de gereedschappen enz. worden over deze voertuigen verdeeld.
(23) Nimmer mogen munitiën voor verschillende geschutsoorten bij eenzelfde sectie worden medegevoerd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling.	Militairen.		Burgerpersoneel.	Paarden.		Transportmiddelen.				Toelichtingen.
	Officieren.	Onderofficieren en minderen.		Officiers-	Troepen-	Bedienden, drigers en geleiders.	Dos à dos met 2 paarden.	Karren met 2 paarden.	Karren met 1 paard.	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (17). Gegradueerde (6a)	—	1(12)	—	—	1(6)	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (17). Treinsoldaten 1e kl.	—	1(9)	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (17). Munitiedragers	—	—	—	—	—	4	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (17). Voertuigen	—	—	—	—	—	16	(16[10])	—	—	
Totaal	—	2	—	—	1	20	16	—	—	
b. 2e Artillerie Munitiecolonne.										
Staf.										
Adjudant-onderofficier commandant (6a)	—	1	—	—	1	2(1)	—	—	—	
Zadelmaker	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Hoefsmid	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Wielrijders	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Totaal	—	3	2	—	1	2	—	—	—	
Secties (23).										
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (18). Gegradueerde (14)	—	1(12)	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (18). Artillerist (15)	—	1(9)	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (18). Munitiedragers	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de veld-artillerie (18). Voertuigen	—	—	—	—	—	20	—	20(20)	—	
Totaal	—	2	—	—	—	22	—	20	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (21). Gegradueerde (12) (14)	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (21). Artillerist (9) (15)	—		—	—	—	—	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (21). Munitiedragers	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
Per sectie van 2 groepen met munitie voor de berg-artillerie (21). Voertuigen	—	—	—	—	—	16	—	16(22)	—	
Totaal	—	2	—	—	—	18	—	16	—	

PERPUSTAKAAN NASIONAL

B. Munitietrein bij een zelfstandige Brigade of een zelfstandig detachement.

Samenstelling	Militairen. Officieren.	Militairen. Onderofficieren en minderen.	Burgerpersoneel.	Paarden. Officiers-	Paarden. Troepen-	Transportmiddelen. Bedienden, dragers en geleiders.	Transportmiddelen. Dos à dos met 2 paarden.	Transportmiddelen. Karren met 2 paarden.	Transportmiddelen. Karren met 1 paard.	Toelichtingen.
1. Staf.										
Luitenant commandant (*a*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(*a*) De commandant van de 1e munitiecolonne.
Administratief personeel					Pro me	morie.				(*b*) Uitgetrokken bij den verplegingstrein.
Geneeskundig personeel	1 (*c*)	2 (1)	—	1	—	2 (2)	—	—	—	(*c*) Alleen bij een zelfstandige brigade; doet dan tevens dienst bij den verplegingstrein.
Ziekendragers	—	—	—	—	—	2 à 4	—	—	—	(*d*) Met 2 à 4 raderbaren „de Mooij", ook bestemd voor den verplegingstrein.
Kar voor ziekenvervoer	—	—	—	—	—	1	—	—	1	Bij een zelfstandig detachement 1 raderbaar „de Mooij" en 1 ziekendrager.
Verband-transportkar	—	—	—	—	—	1	—	—	1	(*e*) Voor bagage, kookgereedschap enz.
Hoefsmid	—	—	1	—	—	—	—	—	—	(1) Bij een zelfstandige brigade 1 Eur. en 1 Inl. soldaat ziekenverpleger; bij een zelfstandig detachement 1 mindere van het hospitaal personeel.
Bagagekar (*e*)	—	—	—	—	—	1	—	1	—	(2) Bedienden.
Totaal	1	2	1	1	—	7 à 9	—	1	2	(3) Van het Wapen der Infanterie of Artillerie.
II. 1e Munitiecolonne (5).										(4) Van het Wapen der Infanterie of sergeant-majoor van den trein (met een troepenpaard) doch zonder bediende.
Staf.										(5) De 1e resp. 2e munitiecolonne vervoert de munitie — behoorende tot de 1e resp. 2e munitiecolonne; benevens de Artillerie munitie van de 1e resp. 2e munitieuitrusting.
Luitenant commandant (3)	1	—	—	2	—	2 (4)	—	—	—	(6) De sectiën worden, met inachtneming van het bepaalde ad (5) gevormd op denzelfden grondslag als de overeenkomstige sectiën bij de munitiecolonnes voor het veldleger, met dien verstande dat geen personeel van den trein wordt ingedeeld en geen troepenpaarden.
Zadelmaker	—	—	1	—	—	—	—	—	—	(7) Bij een detachement van 1 bataljon infanterie en hulpwapens 1 wielrijder.
Wielrijders	—	2 (7)	—	—	—	—	—	—	—	
Bagagevoertuig	—	—	—	—	—	1	1	—	—	
Totaal	1	2	1	2	—	3	1	—	—	
Sectiën (6).										
III. 2e Munitiecolonne (5).										
Staf.										
Adjudant-onderofficier commandant (4)	—	1	—	—	—	1 (3)	—	—	—	
Zadelmaker	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Wielrijders	—	2 (7)	—	—	—	—	—	—	—	
Totaal	—	3	1	—	—	1	—	—	—	
Sectiën (6).										

N.B. Vivres en fourages bij de munitietreinen worden verdeeld over de munitievoertuigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling van Geneeskundige Afdeelingen op voet van oorlog.

Samenstelling.	Militairen. Officieren.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Europeanen.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Inlanders.	Officierspaarden.	Bedienden, dragers en geleiders.	Rijksvoertuigen.	Karren met 1 paard.	Karren met 2 paarden.	Toelichtingen.
A. Verbandsectie bij het Veldleger of bij eene zelfstandige Brigade.									
Dirigeerend Officier van Gezondheid 1e of 2e klass	1 (1)	—	—	1	2 (2)	—	—	—	(1) Chef, tevens Chef-arts Brig. uitgetrokken bij den Staf der Brigade.
Officier van Gezondheid 1e of 2e klasse	4	—	—	—	4 (3)	—	—	—	(2) Bedienden.
Sergeanten ziekenopzichter	—	2—3	—	—	—	—	—	—	(3) Dwangarbeiders.
Kroporaals ziekenverpleger	—	3—2 } 5	—	—	—	—	—	—	(4) Onderoff.-kwartiermeester.
Soldaten ziekenverpleger	—	7—8	8—7	—	—	—	—	—	(5) Voor het vervoer van geneeskundig materieel en kistjes met ververschingen.
		15							
Kok	—	1	—	—	—	—	—	—	(6) Voor het vervoer van de uitrusting der verbandsectie (fourniturен, veldbedden, tenten en kookgereedschap).
Ziekendragers (2)	—	—	—	—	55	—	—	—	
Administrateur	—	1 (4)	—	—	1 (2)	—	—	—	
Schrijver	—	1	—	—	—	—	14	—	(7) Voor het vervoer van officiersbagage, administratie kistjes, 1 dag vivres (voor het personeel der sectie en 50 lijders) en fourage.
(8) Karren voor ziekenvervoer	—	—	—	—	14	—	—	1	
(8) Verbandkarren (5)	—	—	—	—	1	—	—	5	
(8) Transportkarren (6)	—	—	—	—	5	—	—	1	(8) In streken waar geen grobaks met 1 of 2 paarden bespannen inheemsch zijn, worden deze karren vervangen door 5 huurrijtuigen, 4 raderbaren en 2 ossenkarren.
(8) Bagagekarren (7)	—	—	—	—	1	—	1	—	
(8) Reservekarren	—	—	—	—	1	—	—	—	
Lichte ziekenkarren (8)	—	—	—	—	1	1	—	—	
Raderbaren „de Mooij"				10	stuks.				(9) Materieel van den Trein, ingedeeld bij de verbandsectie.
Totaal	5	15—16	8—7	1	85	1	15	7	
		23							

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling.	Militairen. Officieren.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Europeanen.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Inlanders.	Militairen. Officierspaardon.	Bedienden, dragers en leiders.	Rijksvoertuigen.	Karren met 1 paard.	Karren met 2 paarden.	Toelichtingen.
B. Verbandsectie bij een zelfstandig Detachement.									
Officier van Gezondheid 1e klasse	1 (1)	—	—	1	2 (2)	—	—	—	(1) Chef tevens Chef-arts detachement, uitgetrokken bij den Staf van het detachement.
Officier van Gezondheid 1e of 2e klasse	1	—	—	—	1 (2)	—	—	—	(2) Bedienden.
Sergeanten ziekenopzichter	—	1	—	—	—	—	—	—	(3) Dwangarbeiders.
Korporaals ziekenverpleger	—	1	—	—	—	—	—	—	(4) Onderoff.-kwartiermeester.
Soldaten ziekenverpleger	—	3	3	—	—	—	—	—	(5) Voor het vervoer van genees- en verbandmiddelen, geneeskundig materieel en kistjes met ververschingen.
Kok	—	1	—	—	—	—	—	—	
Ziekendragers (3)	—	—	—	—	22	—	—	—	
Administrateur	—	1 (4)	—	—	1 (3)	—	—	—	
Schrijver	—	1	—	—	—	—	—	—	(6) Voor het vervoer van de uitrusting der verbandsectie (fournituren, veldbedden, tenten en kookgereedschap).
Karren voor ziekenvervoer	—	—	—	—	5	—	5	—	
Verbandkarren (5)	—	—	—	—	1	—	1	—	
Transportkarren (6)	—	—	—	—	3	—	1	2	(7) Voor het vervoer van officiersbagage, administratie kistjes, 1 dag vivres (voor het personeel van de verbandsectie en 20 lijders) en fourage.
Bagagekarren (7)	—	—	—	—	1	—	1	—	
Reservekarren	—	—	—	—	1	—	1	—	
Lichte ziekenkarren (8)	—	—	—	—	1	1	—	—	
Raderbaren „de Mooij"				4	stuks				(8) Materieel van den Trein, ingedeeld bij de verbandsectie.
Totaal	2	8	3	1	38	1	9	2	
C. Veld hospitaal.									
Dirigeerend Officier van Gezondheid	1	—	—	1	2 (2)	—	—	—	(1) Kan ook Apothekersbediende zijn.
Officier van Gezondheid 1e of 2e klasse	6	—	—	—	6 (2)	—	—	—	(2) Bedienden.
Apotheker	1 (1)	—	—	—	1 (3)	—	—	—	(3) Dwangarbeiders.
Sergeanten ziekenopzichter	—	3	—	—	—	—	—	—	(4) Kan ook zijn onderofficier-kwartiermeester.
Korporaals ziekenverpleger	—	3	—	—	—	—	—	—	(5) Met 4 of 6 Australische paarden bespannen.
Soldaten ziekenverpleger	—	12	12	—	—	—	—	—	(6) Voor het vervoer van genees- en verbandmateriaal en kistjes met ververschingen.
Kok	—	1	—	—	—	—	—	—	
Ziekendragers (3)	—	—	—	—	21	—	—	—	(7) Voor het vervoer van de uitrusting van het Veldhospitaal (fournituren, veldbedden, tenten en kookgereedschap).
Bamboewerkers	—	—	—	—	4	—	—	—	
Administrateur	1 (4)	—	—	—	1 (3)	—	—	—	
Schrijvers	—	2	—	—	—	—	—	—	(8) Voor het vervoer van de officiersbagage, administratie kistjes en 1 dag vivres en fourage.
Verbandwagen	—	—	—	—	2	1 (5)	—	—	
Karren voor ziekenvervoer	—	—	—	—	5	—	5	—	(9) Materieel van den Trein, ingedeeld bij het Veldhospitaal.
Verbandkarren (6)	—	—	—	—	2	—	2	—	
Transportkarren (7)	—	—	—	—	24	—	12	12	
Bagagekarren (8)	—	—	—	—	2	—	—	2	
Reservekarren (9)	—	—	—	—	3	—	2	1	
Lichte ziekenkarren	—	—	—	—	2	2	—	—	
Totaal	9	21	12	1	75	3	21	15	

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling van de Verplegings treinen op voet van oorlog.

Samenstelling.	Militairen. Officieren.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Europeanen.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Inlanders.	Burgerpersoneel.	Officierspaarden.	Bedienden, dragers en geleiders.	Karren met 1 paard.	Karren met 2 paarden.	Toelichtingen.
A. Verplegingstrein bij het Veldleger.									
I. Staf van den verplegingstrein.									
Kaptein Commandant	1	—	—	—	1	2(1)	—	—	(1) Bedienden.
Paardenarts (2)	Pro me				morie.				(2) Reeds uitgetrokken bij den munitietrein.
Administratief personeel (3)	Pro me				morie.				(3) Van het hospitaal personeel.
Geneeskundig personeel	(2)	1(3)	1(3)	—	—	—	—	—	(4) Voor het vervoer van officiersbagage, administratiekistjes en kookgereedschappen.
Bagagekarren (4)	—	—	—	—	—	1	1	—	(5) Nl. 94 bij de afdeeling, 47 per sectie voor den verplegingstrein en 2 voor het medevoeren van 1 dag vivres en fourage.
Totaal	1	1	1	—	1	3	1	—	(6) Bij splitsing van het veldleger in brigades kan aan elke brigade een verplegings afdeeling en een evenredig deel van de bakkerij en veldslachterij toegevoegd worden.
II. Verplegingsafdeeling van twee sectiën.									(7) Voor het toezicht in de bakkerij.
Luitenant	1	—	—	—	1	2(1)	—	—	(8) Geleiders broodtransporten.
Gegradueerden	—	1	2	—	—	—	—	—	(9) Geleiders meeltransporten.
Fuseliers	—	—	10	—	—	—	—	—	(10) Voor het toezicht in de slachterij.
Zadelmaker	—	—	—	1	—	—	—	—	(11) Geleiders vleeschtransporten.
Hoefsmid	—	—	—	1	—	—	—	—	(12) Nl. 6 Eur. en 21 Chineesche of Inlandsche slachters.
Wielrijders	—	2	—	—	—	—	—	—	
Koelies	—	—	—	—	—	10	—	—	
Vivreskarren (5)	—	—	—	—	—	96	—	96	
Totaal	1	3	12	2	1	108	—	96	
Totaal 3 verplegingsafdeelingen (6)	3	9	36	6	3	324	—	288	
III. Dienst bij de bakkerij (6).									
Gegradueerden	—	6(7)	3(8)	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	3(9)	—	—	—	—	—	—	
Bakkers	Pro me				morie.				
Broodkarren	—	—	—	—	—	9	—	9	
Meelkarren	—	—	—	—	—	6	—	6	
Totaal	—	9	3	—	—	15	—	15	

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling.	Militairen.				Officierspaarden.	Bedienden, paarden en geleiders.	Karren met		Toelichtingen.
	Officieren.	Onderofficieren en minderen. Europeanen.	Onderofficieren en minderen. Inlanders.	Burgerpersoneel.			1 paard.	2 paarden.	
IV. Dienst bij de veldslachterij (6).									
Gegradueerden	—	3(10)	3(11)	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	—	3(11)	—	—	—	—	—	
Slachters	—	—	—	27(12)	—	—	—	—	
Vleeschkarren	—	—	—	—	—	42	—	42	
Totaal.	—	3	6	27	—	42	—	42	
RECAPITULATIE. Verplegingstrein bij het Veldleger.									
Staf.	1	1	1	—	1	3	1	—	
3 verplegingsafdeelingen	3	9	36	6	3	324	—	288	
Dienst bij de bakkerij	—	9	3	—	—	15	—	15	
Dienst bij de veldslachterij	—	3	6	27	—	42	—	42	
Totaal Generaal.	4	22	46	33	4	384	1	345	

B. Verplegingstrein bij een zelfstandige Brigade.

I. Staf van den verplegingstrein.									
Kapitein commandant	1	—	—	—	1	2(1)	—	—	
Administratief personeel	—	2(2)	—	—	—	1(1)	—	—	
Geneeskundig personeel	—(11)	1(3)	—	—	—	—	—	—	
Wielrijders	—	2	—	—	—	—	—	—	
Zadelmaker	—	—	—	1	—	—	—	—	
Hoefsmid	—	—	—	1	—	—	—	—	
Bagagekarren (4)	—	—	—	—	—	1	1	—	
Totaal.	1	5	—	2	1	4	1	—	

(1) Bedienden.
(2) Nl. 1 bereden luitenant of onderofficier-kwartiermeester en 1 schrijver, tevens v/d administratie van den munitietrein.
(3) Van het hospitaal personeel.
(4) Voor het vervoer van officiers-bagage, kookgereedschap etc.
(5) Voor het toezicht in de bakkerij.
(6) Geleiders broodtransporten.
(7) Voor het toezicht in de slachterij.
(8) Geleiders vleeschtransporten.
(9) Nl. 1 Eur. en 9 Chineesche of Inlandsche slachters.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Samenstelling.	Militairen.				Officierspaarden.	Bedienden, dragers en geleiders.	Karren met		Toelichtingen.
	Officieren.	Onderofficieren en minderen. Europeanen.	Onderofficieren en minderen. Inlanders.	Burgerpersoneel.			1 paard.	2 paarden.	
II. Verplegingsafdeeling van 4 sectiën.									(10) Dos à dos. (11) Reeds uitgetrokken bij den munitietrein.
Gegradueerden	—	4	—	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	—	8	—	—	—	—	—	N.B. Bij het vervoer van verplegingsartikelen met vaartuigen te rekenen:
Koelies	—	—	—	—	—	8	—	—	
Vivreskarren	—	—	—	—	—	48	—	48	per sectie van 4 vaartuigen (prauwen):
Totaal.	—	4	8	—	—	56	—	48	1 gegradueerde. 4 fuseliers. 8 prauwenvoerders.
III. Dienst bij de bakkerij.									
Gegradueerden	—	1 (5)	1 (6)	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	—	1 (6)	—	—	—	—	—	
Bakkers	—	—	—	Pro memorie.	—	4	—	4 (10)	
Broodkarren									
Meelkarren				Pro memorie.					
Totaal.	—	—	—	—	—	4	—	4	
IV. Dienst bij de veldslachterij.									
Gegradueerden	—	1 (7)	1 (7)	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	—	2 (8)	—	—	—	—	—	
Slachters	—	—	—	10 (9)	—	—	—	—	
Vleeschkarren	—	—	—	—	—	16	—	16 (10)	
Totaal.	—	1	3	10	—	16	—	16	
RECAPITULATIE.									
Verplegingstrein bij een zelfstandige Brigade.									
I. Staf	1	5	—	2	1	4	1	—	
II. Verplegingsafdeeiing	—	4	8	—	—	56	—	48	
III. Dienst bij de bakkerij	—	1	2	—	—	4	—	4	
IV. Dienst bij de veldslachterij	—	1	3	10	—	16	—	16	
Totaal Generaal.	1	11	13	12	1	80	1	68	

PERPUSTAKAAN NASIONAL

C. Verplegingstrein bij een zelfstandig detachement.

Samenstelling.	Militairen. Officieren.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Europeanen.	Militairen. Onderofficieren en minderen. Inlanders.	Burgerpersoneel.	Officierspaarden.	Bedienden, dragers en geleiders.	Karren met: 1 paard.	Karren met: 2 paarden.	Toelichtingen.
I. Staf.									
Luitenant commandant	1	—	—	—	1	2(1)	—	—	(1) Bedienden.
Administratief personeel (2)	—	2(2)	—	—	—	1(1)	—	—	(2) Nl. 1 bereden luitenant- of onderoff.-kwartiermeester en 1 schrijver.
Geneeskundig personeel	—	1(4)	—	—	—	—	—	—	(3) Is tevens belast met de administratie van den munitietrein.
Wielrijders	—	2(5)	—	—	—	—	—	—	(4) Van het hospitaal personeel.
Zadelmaker	—	—	—	1	—	—	—	—	(5) Kan ook zijn 1 wielrijder.
Hoefsmid (6)	—	—	—	1	—	—	—	—	(6) C.q. tevens voor den munitietrein.
Bagagekarren (6)	—	—	—	—	—	1	1	—	(7) Het aantal sectiën bij de verplegingsafdeeling regelt zich naar de sterkte van het detachement.
Totaal	1	5	—	2	1	4	1	—	
II. Verplegingsafdeeling (7).									
Per sectie:									(9) Dit personeel enz. wordt alleen uitgetrokken als de bakkerij *geheel* onder beheer staat van de intendance; is dit niet het geval dan kan naar behoefte over een gedeelte van het personeel enz. worden beschikt.
Gegradueerden	—	1	—	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	—	1	—	—	—	—	—	
Vivreskarren	—	—	—	—	—	6	—	6	(9) Voor het toezicht in de bakkerij.
Totaal	—	1	1	—	—	6	—	6	(10) Geleiders voor brood- en meeltransporten.
III. Dienst bij de bakkerij (9).									(11) Alleen wanneer bij het detachement een veldslachterij aanwezig is; is dit niet het geval dan kan naar behoefte over een gedeelte van het personeel enz. worden beschikt.
Gegradueerden	—	1(9)	1(10)	—	—	—	—	—|	
Fuseliers	—	—	1(10)	—					
Bakkers					morie.				(12) Voor het toezicht in de slachterij.
Broodkarren	—	—	—	—	—	2	2	—	(13) Geleiders voor vleeschtransporten.
Meelkarren	—	—	—	—	—	1	1	—	(14) Nl. 1 Europ. en Chineesche of Inl. slachters.
Totaal	—	1	2	—	—	3	3	—	
IV. Dienst bij de veldslachterij (11).									
Gegradueerden	—	1(12)	1(12)	—	—	—	—	—	
Fuseliers	—	—	1(13)	—	—	—	—	—	
Slachters	—	—	—	6(14)	—	—	—	—	
Vleeschkarren	—	—	—	—	—	4	2	2	
Totaal	—	1	2	6	—	4	2	2	

N.B. Bij zelfstandige brigades en detachementen aangewezen om op te treden in streken waar het gebruik van *ossenkarren* inheemsch is, kunnen voor de aan te schaffen voertuigen der verplegingsafdeelingen c. q. ossenkarren worden gebezigd.
Het aantal in gebruik te geven karren en bijbehoorende geleiders wordt dan in verband daarmede gewijzigd.
Vivres, fourages en bagage der afdeelingen worden over de verschillende karren verdeeld.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Vlaggen Veldleger.

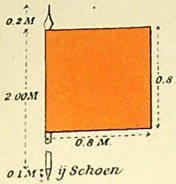

Commandant van het Veldleger.

Brigade-commandanten en de in de oorlogs-organisatiën bedoelde commandanten van zelfstandige detachementen. (*)

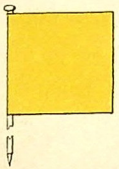

Infanterie-

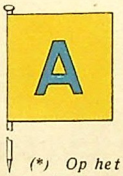

Artillerie-

-munitietrein of -colonne.

(*) Op het wit wordt het nummer der brigade met een Arabisch cijfer aangegeven. Dit cijfer wordt ook op de glazen der lantaarns geschilderd

PERPUSTAKAAN NASIONAL

